

Erlend Krumsvik og Cecilie Rørstad

Rapport nr. 27

**Utvikling av fremtidig
kommunalt fritidstilbud i
Ålesund kommune**

Tittel	Utvikling av fremtidig kommunalt fritidstilbud i Ålesund kommune
Forfattere	Erlend Krumsvik og Cecilie Rørstad
Prosjektleder	Erlend Krumsvik
Sider	58
Prosjektnummer	17150
Prosjekttittel	Utviklingsprosjekt Fritidsklubbene
Oppdragsgiver	Ålesund kommune, virksomhet kultur
Referanse oppdragsgiver	Sigmund Røsås
Ansvarlig utgiver	Møreforskning Volda
ISBN	978-82-7692-320-9
ISSN	1891-5973
Distribusjon	Åpen http://www.moreforsk.no/volda.htm http://www.hivolda.no/fou
Nøkkelord	Evaluering, organisering, sosialpolitikk, velferd, regional utvikling, ungdom

Som del av Prosjekt Arena og Aktivitet har Møreforskning AS har fått i oppdrag å utrede fremtidig fritidstilbud til ungdom i Ålesund kommune. Oppdragsgiver er Kulturetaten i Ålesund kommune. Prosjekt Arena og Aktivitet ble startet i 2010, og denne utredningen tar med ungdommene inn i prosjektet i form av brukermedvirkning. Rapporten er basert på to undersøkelser. Den ene var dybdeintervju med klubbmedarbeidere, og den andre var en spørreundersøkelse mot alle elever ved ungdomsskolene og elever i første og andre klassetrinn ved de videregående skolene.

© Forfattere/Møreforskning Volda

Forskriftene i åndsverksloven gjelder for materialet i denne publikasjonen. Materialet er publisert for at du skal kunne lese det på skjermen eller i fremstille eksemplar til privat bruk. Uten spesielle avtaler med forfatter/Møreforskning Marin er all annen eksemplarframstilling og tilgjengelighetsgjøring bare tillatt så lenge det har hjemmel i lov eller avtale med Kopinor, interesseorgan for rettshavere til åndsverk.

Forord

Som del av Prosjekt Arena og Aktivitet har Møreforskning AS har fått i oppdrag å utrede fremtidig fritidstilbud til ungdom i Ålesund kommune. Oppdragsgiver er Kulturetaten i Ålesund kommune. Prosjekt Arena og Aktivitet ble startet i 2010, og denne utredningen tar med ungdommene inn i prosjektet i form av brukermedvirkning.

Rapporten er basert på to undersøkelser. Den ene var dybdeintervju med klubbmedarbeidere, og den andre var en spørreundersøkelse mot alle elever ved ungdomsskolene og elever i første og andre klassetrinn ved de videregående skolene.

Møreforskning AS har hatt det totale prosjektansvaret, og er ansvarlig for metode og innhold i rapporten. Oppdragsgiver har fungert som samtalepart i prosessen.

Sigmund Røsås, fagleder for virksomhet kultur, har vært kontaktperson gjennom prosjektet. Vi takker for godt og konstruktivt samarbeid.

Volda, 9. februar 2012

Erlend Krumsvik

Cecilie Rørstad

Innholdsfortegnelse

Innledning.....	7
Dagens situasjon.....	9
Metode.....	11
Fra de ansattes ståsted.....	13
Arbeidet i fritidsklubben.....	13
Forebyggende arbeid	14
Hva er savnet i dagens fritidsklubber?	15
Hva har fungert?.....	16
Hva har ikke fungert?	17
Målgruppe	18
Framtidens tilbud	19
Fra ungdommenes ståsted.....	20
Fritidsengasjement.....	21
Strukturen på faste organiserte fritidstilbud.....	23
Tidspunktene.....	26
De grunnleggende verdiene	28
Brukerpotensiale	29
Hvilke tilbud ønsker ungdom	32
Preferanser.....	33
Kulturverkstedet definert.....	34
Fritidsklubben definert.....	37
Mobilitet.....	40
Aksjonsradius.....	40
Transportmåter	42
Tolkning og diskusjon	44
Tanker om lojalitet	44
Synergi mellom ansatte.....	45
De nye kulturverkstedene	46
Frihet eller engasjement	47
Attraktive tilbud	48
Det nye konseptet	51
Oppsummering.....	56
Referanser	58

Innledning

Ålesund kommune har gitt uttrykk for at de ønsker å endre fritidsklubbkonseptet over mot kulturverksteder. Rasjonale bak dette ligger i synkende besøkstall, som igjen kan være fundamentert i et fritidsklubbkonsept både organisatorisk og ideologisk ikke er i harmoni med den utvikling ungdomskulturen i Ålesund kommune har hatt.

I nasjonalt perspektiv har utviklingen av fritidsklubbkonseptene beveget seg fra å være sosialpolitiske verktøy til å bli kulturpolitisk virkemiddel. Den forebyggende faktoren som var dominant er nedtonet til fordel for kulturuttrykk og aktiviteter. Fritidsklubbene utvikler seg i retning av å være mer "instrumentelle" hvor byggende aktiviteter legger grunnlaget for daglig drift. Fritidsklubbene har i større grad blitt et sted hvor det sosiale fellesskapet står sentralt i relasjon til stimulerende aktiviteter. Det er en målsetning om at Fritidsklubbene skal være et møtested uavhengig av sosial eller etnisk bakgrunn, og på tvers av ungdomskulturelle skillelinjer (Fauske, Vestby, & Carlsson, 2009).

Det er anerkjent at deltakelse styrker organisasjoner og samfunn (Friedmann, 1992). Det at ungdom får ta aktiv del på sine egne premisser, og at det blir lagt strukturelt og praktisk til rette for slik deltakelse, vil i lys av Friedmann styrke både ungdommene, organisasjonen og dernest samfunnet som helhet. Ungdommenes deltakelse og innflytelse i det kommunale fritidstilbudet kan sees som del av en større samfunnsbyggende aktivitet, hvor mikronivået er grunnpilaren i samfunnet. Dette er også i tråd med kommunal veileder i arbeidet med fritidsklubber og ungdomshus (Landsforeningen for fritidsklubber og ungdomshus, 2009), hvor det fremheves at fritidsklubben er et samfunn i miniatyr. Under prinsippene for driften av fritidsklubbene bør også denne studien sees i lys av ungdommenes demokratiske praksis og medbestemmelse, og fungere som et innspill i en større helhet.

I løpet av prosjektperioden ble ungdomstilbudet "Huset" i Ålesund sentrum nedlagt, med virkning fra 31. desember 2011. Huset har vært et samlingssted for ungdom siden 2007, og har særskilt utviklet et musikkmiljø. Avviklingen var i tråd med det politiske prinsipp i Ålesund kommune at ungdom under 18 år ikke bør trekke inn til bysentrum. Dette var en vesentlig endring i fritidstilbudet, og det er målt spor av dette i datainnsamlingen. Det er spesielt musikkens posisjon og relasjon som innhold i fritidsklubbene som har blitt påvirket.

På noen måter ligger utfordringene for Ålesund kommune innenfor den generelle trend som er identifisert på nasjonalt plan. Dette er likevel ikke et enten eller. Behovet for endring er primært fokusert på tilrettelagte aktivitetstilbud. Ungdommenes oppfatning av fritidsklubber opp mot kulturverksteder gir ikke argumenter for denne type konseptendring.

Denne studien avdekker hvilke preferanser målgruppen har for fremtidig fritidstilbud i Ålesund kommune, og den gir rammeanbefaling for hvordan et fremtidig konsept bør utvikles på lokalt plan.

Dagens situasjon

Ålesund kommune fikk sin første fritidsklubb i 1971, og siden den gang har antall fritidsklubber og lokaliseringer vært i endring. Klubbene har konseptuelt holdt samme profil over lang tid, med diskotek, DJ grupper, kjøkken, kiosk, biljard osv. Det er i stor grad de individuelle lokalenes utforming som setter ytre rammer for det innholdet som blir tilbudt.

I dag er det fem fritidsklubber i Ålesund kommune, etter at Huset ble avviklet. Disse er:

- Blindheim
- Spjelkavik
- Kolvikbakken (stengt siden september 2010)
- Ellingsøy
- Sentralen

På generelt plan meldes det om synkende besøkstall på de fleste fritidsklubbene. I Spjelkavik har antall besøkende variert mellom 0 til 175, men etter at de justerte ned aldersgrensen fra 21 til 18 år opplevde klubben at besøkstallene sank til mellom 3 og 15 på det jevne.

Kolvikbakken holder for tiden stengt, og er i praksis ikke et tilbud per i dag. Hessaklimpen hadde tradisjon på opp til 180 ungdommer på åpningskveldene, men etter at klubben var stengt på grunn av oppgradering var besøkstallene nede i 0 til 30 brukere per kveld da klubben åpnet igjen. I dag er det "Sentralen" som er fritidsklubb for ytre bydel.

Det er to klubber som melder om at deres posisjon har blitt styrket. Ellingsøy har hatt en økning i antall brukere til 20-25 ungdommer, og Blindheim har besøkstallene endret seg fra 0 til 20 på åpningskveldene til 10 til 25 på det jevne. Blindheim opplever likevel utfordringer med rekruttering fra 8. klassetrinn. Alle klubbene opplever at det er en kamp å nå opp til en kritisk masse med ungdommer, der sosiale prosesser er selvforsterkende. Det er lett at ungdom kommer innom, men går igjen når det ikke er andre ungdommer å treffe.

Ungdommene tenker ikke nødvendigvis på at om de blir igjen, så kan dette styrke oppmøte og tilstedeværelse av andre.

Ålesund kommune melder at det er vanskelig å rekruttere kompetent personale til fritidsklubbene. Dette skyldes lav lønn i små stillingsbrøker, med mye kveld og helgearbeid. Noen av de ansatte jobber i opp mot fire ulike stillinger. Dette igjen gir lav status til de ansatte i klubbene, spesielt når det finnes mange andre jobbtilbud med bedre vilkår. Det er i dag flere vakante stillinger i klubbene.

I dag står fritidsklubbene i Ålesund i en situasjon hvor de selv mener at de ytre faktorene har endret seg mer enn utviklingen av innhold og tjenester i de individuelle fritidsklubbene. Besøkstallene har gitt signaler om at det tilbudet som finnes i fritidsklubbene ikke er i harmoni med målgruppens interesser og behov. Dette har ført fritidsklubbene inn mot et veiskille hvor valget står mellom nedleggelse eller endring. På den ene siden kan det være vanskelig å forsvare politisk at det brukes midler på tiltak med beskjedne effekter og bruksrater. På den andre siden står et ønske om å tilby et møtested for ungdom hvor de får utvikle sine evner og ferdigheter, og får bygge opp selvtillit gjennom følelsen av å være vinnere.

Det har blitt særskilt fremhevet at fritidsklubbene møter stor konkurranse fra data/nettbaserte muligheter i hjemmet, hvor spill/gaming og sosiale medier har endret mye av relasjonene mellom ungdom (Røsås, 2011).

Med dette som bakteppe har Ålesund kommune vedtatt at Fritidsklubbene skal endres konseptuelt til Kulturverksteder. Denne studien legger dette perspektivet til grunn.

Metode

Feltarbeidet som har blitt utført har vært delt mellom dybdeintervju med ansatte i fritidsklubbene og spørreundersøkelse med ungdom i ungdomsskolene og videregående skoler i Ålesund kommune. Denne metode er valgt da de ansatte sitter på unik kompetanse og erfaring om drift av egne klubber, mens ungdommenes ønsker og preferanser kan legge føringer for utvikling av fremtidig fritidstilbud i Ålesund kommune. Symbiosen som blir avdekket i denne grensedragningen gir nødvendig innsikt i å ivareta ungdommenes behov og ønsker, samt at ideologi og overordnet tankesett er med å definere rammene og innholdet i det fremtidige fritidstilbudet.

Det ble gjennomført fire dybdeintervju blant de ansatte på fire forskjellige fritidsklubber. Både indre og ytre bydeler er representert, og de ansatte står i ulike stillingsstørrelsen og har ulike funksjoner. Hensikten bak denne utvalgsprosedyren var å fremskaffe rom for ulike perspektiver inn i de tema som var gjenstand i intervjuene. Alle intervjuene ble gjennomført mandag 21. november 2012, fordelt mellom to forskere. Med bakgrunn i de tilbakemeldinger fra intervjuene er det tegn til metning i informasjonen. Dette indikerer at utvalget var tilfredsstillende, og at flere intervjuer ikke nødvendigvis hadde tilført ny kunnskap i vesentlig omfang.

Spørreundersøkelsen ble distribuert elektronisk som CAWI (Computer Assisted Web Interview). Det ble valgt to distribusjonsmåter da tilgangen til elevene elektronisk var ulik. I videregående skole fikk elevene invitasjonen tilsendt på e-post til hver enkelt elev, hvor det var vedlagt en brukerunik link til spørreskjema. Dette gir god kontroll på respons. Overfor elevene i ungdomsskolene ble det sendt en åpen link til skolen, hvor svar ble gjennomført i en kontrollert klasseromsetting. Skolene og lærerne fikk veiledning i hvordan dette skulle gjennomføres, slik at man sikret god kvalitet på datafangsten.

Det var 503 elever som har avgitt svar, og dette er fordelt mellom skolene på følgende måte (antall og prosentvis fordeling mellom alle skoler):

- Ungdomsskolene
  - Blindheim ungdomsskole 130 respondenter/25,8%
  - Ellingsøy barne- og ungdomsskole 55 respondenter/10,9%
  - Kolvikbakken ungdomsskole 153 respondenter/30,4%
  - Spjelkavik ungdomsskole 62 respondenter/12,3%
- Videregående skoler
  - Fagerlia videregående skole 12 respondenter/2,4%
  - Spjelkavik videregående skole 45 respondenter/8,9%
  - Ålesund videregående skole 19 respondenter/3,8%
  - Akademiet VGS Ålesund 24 respondenter/5,4%

Utvalget var alle klassetrinn i ungdomsskolen, og første og andre klassetrinn i videregående skole. Det er 235 gutter og 265 jenter som har avgitt svar, som gir en prosentvis fordeling på henholdsvis 47% og 53%. I ungdomsskolen er fordelingen mellom kjønn henholdsvis 49,2%/50,8%, og i videregående skole 39,6%/60,4%. Jevn fordeling mellom kjønn i ungdomsskolen og noe overvekt av jenter i videregående skole.

Datagrunnlaget er representativt for elevene i Ålesund kommune, men ikke stort nok til å brytes ned på de enkelte skolene.

Fra de ansattes ståsted

Dagens fritidsklubber i Ålesund har ansatte i hovedsak i deltidsstillinger som har vært i klubbene i flere år. De har slik relativt lang erfaring med hvordan klubbene blir drevet, hvordan driften er organisert og hvilke aktiviteter og tiltak som er blitt forsøkt i klubbene gjennom flere år.

De ansatte understreker viktigheten av å være der for ungdommene. De ansatte opplever at flere av ungdommene liker å prate med dem og at de setter pris på en uformell setting.

Arbeidet i fritidsklubben

Fritidsklubbene har åpent fra to til tre kvelder i uken. En av klubbene åpner rett etter skoletid, noe som blir vurdert som et tilbud ungdommene setter pris på. Da de kan gå rett fra skolen og på fritidsklubben. Hvilke ukedager klubbene har åpent, varierer mellom klubbene. Noen av klubbene opplever at fredager er dager som er godt besøkt, mens noen anbefaler andre ukedager/kvelder.

Alle klubbene har matservering og/eller kioskdirift. Dette tilbudet mener samtlige er en viktig suksessfaktor og at det blir verdsatt av ungdommene.

Halvparten av klubbene uttrykker at de er fornøyde med besøkstallene. De resterende har på sin side svært lave besøkstall. For disse blir det uttrykt at det for noen år tilbake var vesentlig flere innom, men da ungdommene kom over en viss alder og sluttet å komme i klubben, kom det ikke nye og yngre inn. Det ser ut til at klubbene markedsfører tilbudet opp mot ungdomsskolene i sin bydel, enten i form av at en av de ansatte ved den respektive klubben informerer om tilbudet direkte i skoleklassene i målgruppen eller at det blir hengt opp informasjon om tilbudet på fellesområdet på skolen.

Flere av klubbene har en del utsyr som ungdommens kan benytte seg av i form av tv-spill, musikkutstyr og mulighet for å se filmer, spille biljard og lignende. Det er også kjøkken på klubbene slik at det er muligheter for matlaging. Noen band bruker klubbene som øvingslokale. Det at en kan tilby flere ulike aktiviteter samtidig under samme tak, opplever de ansatte som en viktig ressurs.

Det er mange ungdommer i målgruppen for fritidsklubbene, og basert på tidligere erfaringer er potensialet for flere brukere stort. Noen av de ansatte mener dataspill er en viktig årsak til at ungdom ikke bruker fritidsklubben. Andre ungdommer er aktive innen idrett, og hyppige treningstider gjør at de ikke har mulighet til også å delta på fritidsklubben. En av de ansatte uttrykte også at flere av ungdommene opplevde at de hadde mye og krevende skolearbeid og at de derfor ikke alltid hadde tid til å være på fritidsklubben. Dette gjaldt særlig dersom de hadde innleveringer eller prøver dagen etter. Flere av ungdommene hadde uttrykt overfor de som arbeidet i klubben at de opplevde skolefagene som krevende. Noen av diskusjonene ungdommene i mellom omhandlet dette.

Det er opplevd konkurranse med andre fritidstilbud, og spesielt i forhold til idrett. Fritidsklubbene opplever at dersom treninger blir lagt på samme tidspunkt som åpningstidene i klubbene kan dette medføre at ungdom velger først å trene for så å komme innom klubben, eventuelt at de ikke kommer innom klubben den aktuelle dagen. På et vis gir dette uttrykk for at deltakelse i klubbene kan være underordnet andre aktiviteter.

Fritidsklubbene framstår som ulike hverandre. Dette gjelder både på aktivitetstilbud, forsøk på å introdusere nye aktiviteter, og måter de handterer lave besøkstall på. Noen opplever at det er vanskelig å engasjere ungdommene, da de er mer vant til å bli sysselsatt og få aktiviteter lagt opp i fanget nå enn tidligere. De kommersialiserte aktivitetene er også et alternativ, slik som å henge på kjøpesenter eller spille data/tv spill på hjemmebane. Samtidig ser det ut til at andre klubber opplever gode besøkstall og har funnet måter som fungerer godt for den aktuelle klubben med tanke på å samhandle med ungdommene.

Forebyggende arbeid

Oppfattelsen av forebyggende arbeid er i hovedsak inkorporert i den daglige drift, uten at dette har et særskilt fokus blant de ansatte. Den generelle holdningen er at den daglige aktiviteten representerer det forebyggende arbeidet, og at et særskilt fokus på forebyggende arbeid ikke utføres i fritidsklubbene. I den grad det forebyggende arbeidet kommer til uttrykk gjelder dette i forhold til noen enkelte eksempler hvor man ikke kom i gang tidnok med dette. Det kan slik sett stilles spørsmål ved om forebyggende arbeid blir vurdert som en målsetning i forhold til driften av fritidsklubbene i kommunen. Noe av

årsakene til dette kan være fundert i lave besøkstall hos en del fritidsklubber. Dette kan medføre at fokus i driften har en annen retning en forebyggende.

Det er identifisert tilfeller i forhold til behov for forebyggende arbeid, da noen ungdommer ikke nødvendigvis finner seg godt til rette i klubben, og de ansatte ønsker å kunne ha tilgjengelige verktøy for et aktivt forebyggende arbeid. Dette er knyttet til problemstillinger relatert til rus, og seksualitet i relasjon til ung alder, og negative omgangskretser/rollemodeller.

De ansatte omtaler på generell basis at de som i dag bruker fritidsklubbene er kjekke, fine ungdommer. Det har i liten grad de siste årene vært behov for å sette i verk tiltak for å motarbeide uønsket adferd. Det har derfor heller ikke vært behov for å ha et utstrakt samarbeid med for eksempel politi og barnevern. Samtidig uttalte en av klubbene at politiet en sjelden gang kommer innom for å se. Slike besøk setter ungdommene pris på, da det er en uformell stemning og politibetjentene har tid til å prate med de unge.

Selv om flere av fritidsklubbene holder til i skolebygg og informerer om fritidsklubbene i starten av skoleåret, er det flere som etterlyser et nærere samarbeid med skolene. Dette går både på at skolene også fra tid til annen har arrangement i fritidsklubbene sin åpningstid. Da er det ikke alltid de ansatte ved fritidsklubbene har fått vite om dette og derfor ikke vet hvorfor det er lite oppmøte hos dem den aktuelle dagen. Det kan også gå på utvekslinga av informasjon om elevgruppen, slik at de ansatte ved fritidsklubben får bedre kjennskap til elevsammensetningen og slik bedre kan ha et tilbud som er mer tilpasset den aktuelle målgruppen.

Hva er savnet i dagens fritidsklubber?

Flere av de ansatte ser behov for å ha flere og mer organiserte aktiviteter i klubben enn i dag, men at det likevel må være rom for at fritidsklubben skal være en uformell arena. Det blir oppfattet som viktig at det er kafé eller en form for matservering i det kommunale fritidstilbudet. Det bør heller ikke være et krav om å delta på de organiserte aktivitetene for å få lov til å oppholde seg i lokalene. Slik er det også viktig med sosiale settinger med sittegrupper og lignende. Den sosiale settingen står sentralt.

De ansatte ønsket seg også en bedre oversikt over hvem som bruker fritidsklubbene. Det ble vist til at det tidligere var medlemskap i klubbene, hvor brukerne betalte en kontingent. Den enkelte klubb hadde da medlemslister der de også hadde telefonnummer til medlemmene. Dette gjorde det mye lettere å informere om planlagte aktiviteter og de hadde mer oversikt over hvem som brukte klubben, både når det gjaldt alder og adresse. Medlemslistene gjorde også at de ansatte i klubbene hadde mulighet til å se, i langt større grad enn i dag, om det var ungdom som plutselig sluttet å komme. Dersom de hadde hatt telefonnummer til vedkommende hadde de hatt mulighet til å avdekke hvorfor vedkommende ikke kommer lenger. Da reduksjonen i antall besøkende til slutt kom ned på minimumsnivåer ble det besluttet å ta bort ordningen med kontingent. Noe av hensikten med dette var å stimulere til mer bruk av tilbudet, men erfaringen ble at besøkstallene sank til enda lavere nivåer uten at fritidsklubbene. Nå har ikke klubbmedarbeiderne tilsvarende kontroll på hvem som slutter å bruke fritidstilbudet.

Det å ha et tilbud som brukerne av klubben ønsker ble sett på som viktig. Det ble vist til at ikke alle liker å holde på med den samme aktiviteten og dersom det er annonsert for eksempel baking en kveld, kan dette føre til at de som ikke er interessert i dette ikke kommer den kvelden. Det er derfor viktig å kunne kombinere mer organiserte aktiviteter med at klubben er åpen for andre også den kvelden og at de føler seg velkomne.

For klubbmedarbeideren blir det oppfattet som uheldig å stå alene om den daglige driften. Det er godt å være i en gruppe/fellesskap med flere, slik at aktuelle problemstillinger og utfordringer kan diskuteres. Det ble også vist til at klubbene hadde lite samarbeid i forhold til daglig drift på operativt nivå.

Ålesund kommune har varslet at det vil skje endringer i det kommunale fritidstilbudet. Disse signalene har medført at noen av de ansatte gir uttrykk for usikkerhet om fremtiden, da de ikke vet nok om hva som skjer.

Hva har fungert?

Klubbmedarbeiderne uttrykte at de opplevde at ungdommene setter pris på et sted der de kan sitte og prate, der det ikke er krav om at de må gjøre noe. Det var en oppfatning at det

ofte blir stilt store krav og er knyttet store forventninger til de unge i andre sammenhenger, og at de setter pris på det frie rommet som fritidsklubben representerer.

Fritidsklubbene har diskotek, men oppslutningen om dette har variert fra klubb til klubb. Noen mente det skyldtes at ungdommene ikke var så interessert i diskotek lenger. Det var også framhevet at skolene arrangerer dette selv nå og at ungdommens kanskje synes det er mer attraktivt å være med på dette. Ellers ble skumparty omtalt som noe ungdommene likte og etterspurte, men at det var både kostnader forbundet med og praktiske årsaker til at det ikke kunne være skumparty så ofte.

Viktigheten av at ungdommene skulle få være med og ta ansvar for klubben, lokalene og aktivitetene ble understreket av flere. Det at ungdommen opplevde at klubben var "deres" og at de nådde fram med ønsker og innspill var viktig for at de skulle trives. I særstilling står det å vise respekt og bygge gode relasjoner til ungdom. At det praktiseres et demokrati, og at ungdommene opplever å bli tatt på alvor. Dette var i sin tur med på å forebygge uønsket adferd blant de som var der og at det var en hyggelig stemning i lokalene. I en av klubbene var også de eldre ungdommene ansvarliggjort ved å ta vare på de yngre brukerne. Dette gjorde det mindre skummelt for de yngre å komme innom fritidsklubben, og dette utviklet miljøet i positiv retning.

De ansatte opplevde at ungdommene satte pris på å snakke med dem, og at deres tilstedeværelse ble positiv oppfattet. Til eksempel var det også fint når de spilte kort sammen. Det at klubbmedarbeideren tar ansvar for å skape en trivelig atmosfære i lokalene ble understreket av flere og samtidig at det også ble gitt tydelige signal til ungdommene om å holde det ryddig og ordentlig.

Hva har ikke fungert?

I forhold til aktiviteter hadde en av klubbene prøvd med formingsaktiviteter, men opplevde at oppslutningen om dette ikke var så stor blant ungdommene. Forklaringen på den manglende oppslutningen trodde vedkommende lå i at ungdommene selv ikke hadde vært med å planlegge aktiviteten i utgangspunktet.

I en klubb hadde man spurt de som brukte å være på klubben hvilke aktiviteter de ønsket. Klubben hadde deretter prøvd å innfri disse ønskene uten at det hadde resultert i økte besøkstall eller oppslutning om aktivitetene.

Målgruppe

Den aldersbestemte målgruppen til fritidsklubbene blir praktisert noe snevrere enn tidligere. I noen klubber var erfaringen at det var vanskelig å sette strek når eldre ungdom likevel trivdes i klubben. I dag gjelder den fra start i 8. klassetrinn opp til 18 års alder. Den reelle alderssammensetningen varierer fra klubb til klubb, noen steder er det stor spredning i alder, mens det andre steder i hovedsak er to klassetrinn på ungdomskolen som bruker klubben.

Det var litt varierende hvordan klubbmedarbeiderne vurderte mulighetene for større spredning i alder enn i dag. Noen mente at en overvekt av eldre ungdommer kunne virke skremmende på yngre ungdommer og gjøre at de vegret seg for å bruke klubben. Andre igjen mente at felles aktiviteter og det at de eldste fikk ansvar for de yngre ville motvirke et slikt skille.

Det ble understreket at det beste var en noenlunde jevn balanse av gutter og jenter, men at dette selvsagt ville variere med sammensetningen av de ulike årskullene. De som bruker klubben kommer i hovedsak fra samme bydel eller skolekrets som klubben ligger i. Unntaksvis er det også ungdom fra tilgrensende skolekretser. Det så ut til at de ansatte hadde god oversikt over dette.

De som bruker klubbene ble omtalt som en variert gruppe. Noen av dem kjenner hverandre godt fra før og de deltar på andre fritidsaktiviteter sammen også.

De ansatte tror at det blir gitt informasjon i skolene om det kommunale fritidstilbudet ved skolestart hvert år. Det er ikke konkret kjennskap om hvordan denne informasjonen blir formidlet, men det var forsøkt noen steder med å bruke sosiale medier tidligere. Dette ble stoppet av kommunen da det ikke var i henhold til de kommunale føringene for bruk av slike kommunikasjonskanaler.

Framtidens tilbud

De ansatte var usikre med tanke på framtidens tilbud ved fritidsklubbene. Det var understreket hvor viktig det er å ha god kontakt med ungdommene og kjenne de som bruker tilbudet. Det var også sett på som viktig å ha en fast base slik som i dag.

Det å se ungdommene og møte dem på en måte som gav dem ansvarsfølelse og selvtillit ble understreket som viktig å ta med inn i en ny organisering. Denne tankegangen og filosofien rundt arbeidet ble sett på som noe som burde være en rettesnor i forhold til utformingen av tilbudet.

For noen av bydelene der en av ulike årsaker var nødt til å tenke nytt i forhold til leiekontrakter og lave besøkstall er terskelen lav for å ønske gjennomgripende endringer til stede. Når det gjaldt klubbene der en i hovedsak har gode eller stigende besøkstall ble gjennomgripende endringer sett på som lite ønskelig. Aversjonen mot endring var begrunnet i ungdommenes tilfredshet med eksisterende tilbud. Samtidig må det understrekes at de ansatte opplevde at det kunne være behov for endringer, men da innenfor hovedtrekkene av dagens ordning.

De ansatte uttrykte at det å kunne tilby mer organiserte aktiviteter enn i dag, ville være ønskelig, gjerne i form av å leie inn personer som kan holde kortere kurs i for eksempel å lage smykker eller dansing. Det å ha flere turer, både i til skisenter, ut i ribb-båt eller på konserter i andre byer ble også omtalt som noe som kunne være aktuelle tilbud. Noen av klubbene har erfaring med dette fra tidligere. Noen ganger har det vært stor oppslutning om slike turer, andre ganger har turen blitt avlyst på grunn av for få påmeldte.

Fra ungdommenes ståsted

Ungdommene i Ålesund har gitt tilbakemelding på hvilke preferanser og føringer de ønsker å legge på utvikling av fremtidig fritidstilbud i Ålesund kommune. Sentrale funn presenteres i tabellform, og kommenteres.

Spørreskjema mot ungdommene er det benyttet et begrep som ble definert som “faste organiserte aktiviteter”. Undersøkelsen er konstruert rundt dette begrepet, som da legger føringer for hvordan mange av svarene kan fortolkes.

Spennvidden i hvilke interesser og aktiviteter som ungdom holder på med på fritiden er stor, og denne avgrensingen legges utenfor den tid og de aktiviteter som er relatert til skole, herunder lekser og annet hjemmearbeid tilknyttet skolens arbeid. Det ligger også utenfor hobbyer og interesser som blir utøvd alene eller sammen med venner, selv om dette kan i noen tilfeller kunne sies å følge en fast organisering.

Målgruppen i studien har skole som primærengasjement, og dette er holdt utenfor i kartleggingen av andre fritidsaktiviteter. Når det er sagt, er likevel “leksehjelp” inkludert i potensielle interesser som kan dekket innenfor det kommunale fritidstilbudet. Det er mulig dette kan ha politisk interesse ut over selve definisjonen og sammensetningen av fritidstilbudet til ungdom i Ålesund kommune.

De faste organiserte aktivitetene skal følge en fastlagt ukeplan med faste tidspunkter over tid, og aktiviteten skal ledes av instruktører eller andre ledere.

Med dette som utgangspunkt kommer også deltidsjobb inn under faste organiserte aktiviteter, selv om det i mange sammenhenger ikke ligger innenfor begrepet fritid. I den voksne verden skiller det klarere mellom jobb og fritid enn blant denne målgruppen. Likevel er dette en aktivitet som i mange sammenhenger følges fast, med organisert arbeid og ledelse, og er en del av de tilbud ungdommene velger å benytte i sin definerte fritid. Skolen er ungdommenes primære engasjement, og alle organiserte tilbud utenom dette står dermed som et substitutt til fritidsklubbene i Ålesund.

Faste organiserte aktiviteter omfatter alle regelmessige fritidsaktiviteter, utenfor skole, som følger fast timeplan og er organisert med leder. Herunder deltidsjobb.

I analysen av dataene som ble samlet inn har det både blitt søkt etter adferdsmønstre, og funn har blitt testet etter rigide statistiske krav. I den grad det refereres til “grupper” i tabellene er dette grupper av ungdommer som har blitt identifisert til å ha samme interesser eller samme type atferd. Hver enkelt gruppe er ulik de andre gruppene, i den grad at dette er funn som er overførbare til den hverdagen som ungdommene lever i.

Tilsvarende er tilfelle for fargelegging i tabeller, hvor det påvises forskjell mellom kjønn eller skolenivå. I de tilfeller hvor tabellene er merket med gul farge, er forskjellen så betydelig at dette kan overføres til ungdommenes hverdag. Alle andre funn, selv om prosenter og tall kan fremstå som ulike, er det ikke vitenskapelig påvist at det er forskjell. Dette har sammenheng med de feilmarginer som utvalgsstatistikk er underlagt som metode.

Fritidsengasjement

Ved siden av engasjementet i skolen, er de aller fleste ungdommer i Ålesund med på andre organiserte/tilrettelagte fritidstilbud. Den store mengden av ungdommer deltar på 1 til 2 fritidsaktiviteter regelmessig. Noen oppgir ingen, mens noen oppgir mange. Hovedtyngden ligger likevel på et moderat nivå definert innenfor 1 til 2. Hva som er høyt og lavt er relativt i forhold til hvor mange samlinger den enkelte aktivitet har i løpet av uken. De som er med på én aktivitet kan likevel ha flere samlinger i uken, uten at dette fremgår klart av datagrunnlaget. Generelt sett er ungdom engasjert i “noe” utenfor skolens rammer.

Det gjennomsnittlige aktivitetsnivået for ungdommene er 1,5 aktiviteter fast i uken. Dette går fra ingen til hele syv faste aktiviteter. Ved å justere for de som har eller ikke har deltidsjobb, så har ungdommene i ungdomsskolen et høyere aktivitetsnivå enn ungdommene i videregående skole. De som har det høyeste aktivitetsnivået er også engasjert i deltidsjobb.

De organiserte fritidsaktivitetene som samler mest ungdom er idrettslag og sportsklubber. Disse har etablert seg i en dominant posisjon i fritidsmarkedet, og samler vesentlig større mengder ungdom enn kultur- og musikkskoler. Idrettslag og sportsklubber er dominant, sammenlignet med “alt det øvrige”. Idrettslag har generelt et stort variert idrettstilbud, mens sportsklubber er mer spesialiserte mot én sportsgren.

Det er avdekket en del ulike adferdsmønstre mellom kjønn og skolenivå. Blant ungdommer i ungdomsskolen er det 11,8% som oppgir at de ikke er med på noen organiserte aktiviteter gjennom en normaluke. Av 1573 ungdomsskoleelever i Ålesund kommune kan dette omregnes til omtrentlig 160 til 200 elever som ikke deltar på noen organiserte fritidsaktiviteter, justert for standardavvik. Dette står i kontrast til ungdommer i videregående skole hvor hele 35,8% oppgir at de ikke er med på noen faste aktiviteter.

Den største forskjellen mellom videregående skole og ungdomsskole er at ungdommer i videregående skole i lavere grad er med i idrettslag og sportsklubber, men har høyere deltakelse i deltidsjobber. Det er registrert signaler om at leksebelastningen blir oppfattet som større i videregående skole. Det fremkommer uansett klart at de som går i ungdomsskolen er generelt mer aktive på organiserte fritidsaktiviteter, enn de som går i videregående skole.

Hvilke faste organiserte aktiviteter er du med på?

	Totalt	Kjønn		Skolenivå	
		Gutt	Jente	Ungdomsskole	Videregående skole
Idrettslag	40,1 %	42,1 %	37,5 %	45,1 %	20,0 %
Sportsklubb	32,3 %	40,3 %	24,9 %	35,6 %	18,9 %
Kultur- og musikk-skole	11,2 %	12,4 %	10,0 %	12,3 %	7,4 %
Deltidsjobb	10,8 %	9,9 %	11,9 %	5,3 %	32,6 %
Musikk/Band	8,2 %	9,4 %	7,3 %	8,0 %	9,5 %
Kirke/menighet	7,0 %	9,0 %	5,0 %	7,5 %	5,3 %
Sang/Kor	6,0 %	3,0 %	8,8 %	6,0 %	6,3 %
Dans	5,4 %	0,4 %	10,0 %	6,3 %	2,1 %
Fritidsklubb	4,8 %	5,2 %	4,6 %	5,5 %	2,1 %
Ridesenter/Stall	4,4 %	0,4 %	8,0 %	4,5 %	4,2 %
Frivillig organisasjon	2,4 %	2,6 %	2,3 %	1,8 %	4,2 %
Ingen	16,2 %	15,9 %	16,9 %	11,8 %	35,8 %
Andre, notér:	18,6 %	21,5 %	16,5 %	19,3 %	15,8 %

Yrkesengasjementet i videregående skole er mye større enn i ungdomsskolen. Hele 32,6% av de som går i videregående skole har deltidsjobb, mot 5,3% av ungdomsskoleelevene.

Forskjellen er stor, men også naturlig med økt alder og større modenhet for denne type engasjement.

Mellom kjønn er det også avdekket noen forskjeller. Jenter viser større engasjement i sang/kor, dans og ridesenter/stall enn gutter, mens gutter har høyere deltakelse i sportsklubber enn jenter.

Både gutter og jenter har høy deltakelse i sportsrelaterte aktiviteter. Det er ikke påvist noen forskjell mellom gutter og jenters deltakelse i idrettslag, men det er særskilt innenfor

sportsklubber at gutter har stor deltakelse. Sett i relasjon til andre funn i denne studien kan det legges til grunn at sportsklubber har en mer spesialisert idrett, hvor f.eks. ulike typer kampsport og tekniske idretter er i større grad presentert. Denne studien viser også at parkour, bmx-sykling, streetbasket, trial og andre tekniske idretter er dominert av gutter. Ser man så dette i relasjon til sang/kor, dans og ridesenter/stall, så henger disse utfallene naturlig sammen med interesse og tilgjengelig tilbud.

Det er 4,8% av ungdommene som oppgir at Fritidsklubb er en del av deres faste organiserte aktiviteter. Blant de som avgir svar om Fritidsklubbene er det en lik fordeling mellom kjønn, og en relativt jevn fordeling mellom skolene. Høyest frekvens har Ellingsøy barne og ungdomsskole.

De øvrige aktivitetene har et relativt beskjedent utfall. Det er syv gutter som oppgir, under "Andre, notér", at de driver fast med Gaming/Playstation. Innenfor de 18,6% som krysset av for dette alternativet er det likevel dominert av sport/idrett, noe kunst/kultur og innslag av politikk/organisasjonsarbeid. Alle de som har krysset av for "Andre" har også krysset av for øvrige definerte aktiviteter opplistet i tabellen.

Det er mindre enn fem ungdommer som kun har fritidsklubb som eneste fast organisert fritidsaktivitet. Alle de andre er med på flere aktiviteter. Alle alternative aktiviteter er inkludert, med unntak av dans. Musikk/band og sang/kor er inkludert, men ikke dans.

Strukturen på faste organiserte fritidstilbud

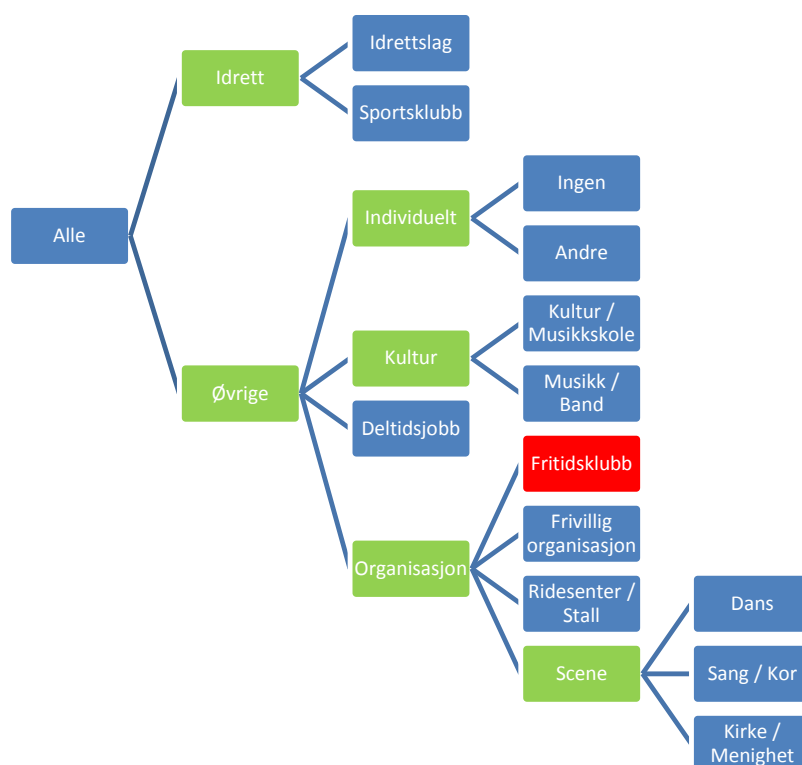
Analysen har avdekket et latent [skjult] mønster i hvordan relasjonen mellom ulike faste organiserte fritidstilbudene henger sammen. Formålet med å avdekke en slik struktur er for å forstå hvordan interesser henger sammen, samtidig gir denne innsikten kunnskap om hvilket handlingsrom som er tilgjengelig for utviklingen av det fremtidige tilbudet. Det kommunale fritidstilbudet konkurrerer med flere aktiviteter og organisasjoner, som alle ønsker å tilby det beste innenfor sin kjernevirksomhet. Ved å forstå hvordan mekanismene i dette markedet fungerer, kan man bygge opp under sin egen posisjon og spille på de faktorene som kan styrke eller utvide egen markedsposisjon.

Fritidsklubbene i Ålesund er i dag i en posisjon hvor ambisjonen er å tilta i markedet.

Markedet for fritidstilbud er i hovedsak styrt av interessene blant ungdom, og til dels av de tilbud som eksisterer per i dag.

Figuren nedenfor viser en nedbrytning av de ulike fritidstilbudene som finnes i Ålesund, og relasjonen mellom hver enkelt aktivitet. Figuren er å forstå som segmenter av tilbud overfor ungdom, basert på interesser. Dersom figuren leses fra høyre til venstre, vil hvert enkelt nivå opp i figuren vise hvilke tilbud som ligger innenfor sammenfallende interesser.

De blå boksene representerer grupper av ungdom, mens de grønne er konseptuelle samlekategori. Denne oversikten er basert på den svarstruktur som ungdommene har gitt ut fra deres adferdsmønster, og er gjeldende kun for ungdom i Ålesund. Alle forskjellene er signifikante, og viser dermed hvordan ungdom etterspør ulike tilbud i kommunen.

Denne oversikten viser systematisk hvordan fritidstilbudet er sammensatt. Dersom ungdom er interessert i idrett, står valget naturlig mellom idrettslag og sportsklubber. Dersom de er interessert i kultur, så står valget mellom Kultur/Musikk-skole eller Musikk/Band. Fritidsklubb

står som naturlig valg mellom Frivillig organisasjonsarbeid, Ridesenter/Stall og Sceneaktiviteter.

Figuren kan også fortolkes slik at til lenger til venstre aktiviteter er listet opp, til større dominans har de i markedet for fritidsaktiviteter. Dette viser også at idrett har en dominant posisjon blant ungdom i Ålesund, og disse aktivitetene står alene som et alternativ til alle de øvrige. Idrettens posisjon er også forsterket overfor fritidsklubbene, da noen ungdommer prioriterer trening fremfor deltakelse i fritidsklubben. Noen kommer "sent" til det kommunale tilbudet da de først må på trening. Idretten har over tid klart å etablere seg i en posisjon hvor de både tilbyr aktiviteter som er av interesse for mange ungdommer, og de har over generasjoner skapt et engasjement som er ulikt det øvrige tilbudet.

Det er ikke gitt at idrett faktisk står i en konkurranseposisjon til fritidsklubbene, alt etter hvilken ideologi man legger til grunn. Dersom målet er at ungdommene i Ålesund kommune skal ha tilgang på et rikt og variert fritidstilbud, så dekker idrett et område som fritidsklubbene ikke bør bevege seg innenfor. Dette avhenger selvfølgelig av hvordan man definerer idrett opp mot de mer fristilte sportsformene som ikke dekkes av idrettslag og sportsklubber. Fristilte sportsformer er t.d. parkour, bmx-sykling, skateboard, streetbasket med flere. Dette er i dag aktiviteter som på mange måter faller utenfor "faste organiserte" aktiviteter, men slik likevel samler en del ungdom.

Det som fremgår av denne oversikten er at Fritidsklubbene blir kategorisert sammen med andre tilbud som frivillige organisasjoner og Ridesenter/Stall. De står noe i relasjon også til samleboksen "formidling". Deltidsjobb, Kultur og musikk-skole og musikk/band blir ikke sett i relasjon til fritidsklubbene. Det at musikk/band ikke grupperes sammen med fritidsklubbene er noe overraskende med tanke på den posisjonen som Huset har hatt.

Kirker og menigheter har etablert seg i et marked hvor sang/kor og dans er en naturlig del av deres virksomhetsområde. Sang/kor har lenge vært en stor aktivitet i kirker og menigheter, så denne aktiviteten av historiske årsaker passer naturlig inn mot kirke/menighet.

Undervisning i dans er normalt en aktivitet som tidligere ikke ble undervist i menigheter, men dette har nå utviklet til et sted hvor ungdom får mulighet til å praktisere og fremføre dans for et publikum. Da Kirker/menigheter har regelmessige møter og gudstjenester gir

dette stor scenetilgang for å praktisere og fremføre for publikum det man øver på, og det i et mye større omfang enn i andre sammenhenger.

Konseptet Soul Children¹ treffer dette markedet direkte, og har på kort tid etablert kor/sang/musikk i mange kirker og menigheter i Norge. Soul Children er tilrettelagt for ungdom i alderen 10 til 16 år, og har et profesjonalitetsnivå som går ut over det som tidligere har vært vanlig å presentere blant barn og ungdom i norske kirker og menigheter. Ålesund Soul Children har som eksempel hatt så stor pågang at de ble nødt til å etablere inntaksstopp på nye medlemmer.

Funn som fremkommer i denne undersøkelsen viser også at det er marked for nye tilbud, ut over det som ungdom bruker per i dag.

Tidspunktene

I kartleggingen av hvilke ukedager og tidspunkt ungdom er engasjert, er alle ukedager inkludert. Tidspunktet er orientert før og etter kl 19:00, da dette er oppfattet som et naturlig tidspunkt mellom tidlig og sene aktiviteter for målgruppen.

På et overordnet nivå, hvor hele målgruppen er inkludert, er alle ukedager og alle tidspunkter opptatt. Det eksisterer med andre ord ingen "hvite flekker på kartet" hvor åpningstidene til fritidsklubbene naturlig kan ta seg til rette. Her står åpningstidene til fritidsklubben i konkurranse med andre alternative tilbud.

Med utgangspunkt i ungdommenes aktivitetsnivå ble det søkt etter naturlige grupper av ungdom som er engasjert i fritidstilbud på samme tid. Hensikten med dette er å søke å finne sammenfallende mønster som gir innsikt i hvordan tid disponeres.

Det har blitt identifisert 5 grupper i det tilgjengelige datagrunnlaget. Alle gruppene er strukturelt ulike hverandre, og deres adferdsmønster er klart forskjellig fra de andre gruppene. Det er mulig å slå sammen grupper samt dele enkelte grupper mer opp, men idealnivået rent statistisk avdekket frem naturlige grupper.

Gruppe 1

---

¹ <http://www.soulchildren.no/>

Denne har det største innslaget av ungdommer i videregående skole, og den gruppen med størst andel av ungdommer som ikke har faste organiserte aktiviteter. Denne gruppen er, i den grad den er aktiv, virksom primært i helgene før kl 19:00.

Gruppe 2

Denne gruppen noe dominert av gutter. De er spesielt aktive mandag og torsdags kveld etter kl 19:00. De har det laveste aktivitetsnivået på lørdager.

Gruppe 3

Denne gruppen har et aktivitetsnivå som dekker mandag, tirsdag og torsdag før kl 19:00. Denne gruppen er preget av at deltakelse i aktiviteter skjer tidlig på dag.

Gruppe 4

Denne gruppen er dominert av jenter, og er aktive mandag og onsdag før kl 19:00, og på tirsdager etter kl 19:00. Ingen i denne gruppen er med på faste organiserte aktiviteter etter kl 19:00 på onsdager og lørdager.

Gruppe 5

Denne gruppen er meget aktive, og har et høyt aktivitetsnivå hvor neste alle dager og tidspunkter i uken er opptatt. Dette er den minste gruppen med det høyeste innslaget av elever fra ungdomsskolen. Det som preget denne gruppen spesielt var at en høy andel av ungdommene var aktive i kirke/menighetsarbeid.

Det er ingen dager i uken som klart fremstår som ledige dager, men både tirsdag, onsdag og torsdag før kl 19:00 er minst opptatt.

Tidspunkt for faste organiserte aktiviteter

	Gruppe 1		Gruppe 2		Gruppe 3		Gruppe 4		Gruppe 5	
	Før	Etter	Før	Etter	Før	Etter	Før	Etter	Før	Etter
Ukedag										
Mandag			24,6 %	51,3 %	61,6 %	15,6 %	56,4 %	55,9 %	84,2 %	51,7 %
Tirsdag		16,7 %	37,7 %	27,4 %	61,6 %	20,0 %	9,9 %	44,1 %	78,9 %	55,2 %
Onsdag		16,7 %	20,3 %	47,9 %	18,1 %	55,6 %	90,1 %		92,1 %	44,8 %
Torsdag	6,7 %		23,2 %	58,1 %	60,1 %	37,8 %	19,8 %	29,4 %	94,7 %	41,4 %
Fredag		66,7 %	29,0 %	14,5 %	34,8 %	6,7 %	43,6 %	14,7 %	78,9 %	24,1 %
Lørdag	93,3 %	33,3 %	2,9 %	6,8 %	11,6 %	6,7 %	10,9 %		73,7 %	31,0 %
Søndag	86,7 %	33,3 %	10,1 %	5,1 %	9,4 %	6,7 %	7,9 %	2,9 %	76,3 %	48,3 %
Gruppestørrelse	21,8 %		23,2 %		27,3 %		20,2 %		7,5 %	
Demografi	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente	Gutt	Jente
Kjønn	43,6 %	56,4 %	59,1 %	40,9 %	48,1 %	51,9 %	35,3 %	64,7 %	47,4 %	52,6 %
	Ungd.	Vidg.	Ungd.	Vidg.	Ungd.	Vidg.	Ungd.	Vidg.	Ungd.	Vidg.
Skole	62,0 %	38,0 %	84,3 %	15,7 %	86,2 %	13,8 %	85,0 %	15,0 %	92,1 %	7,9 %

Tabellen viser de ulike gruppenes opptatte tid innenfor dager og tidspunkt. De gule markeringene viser hvilke tidspunkt/dager som er dominante overfor andre grupper. I

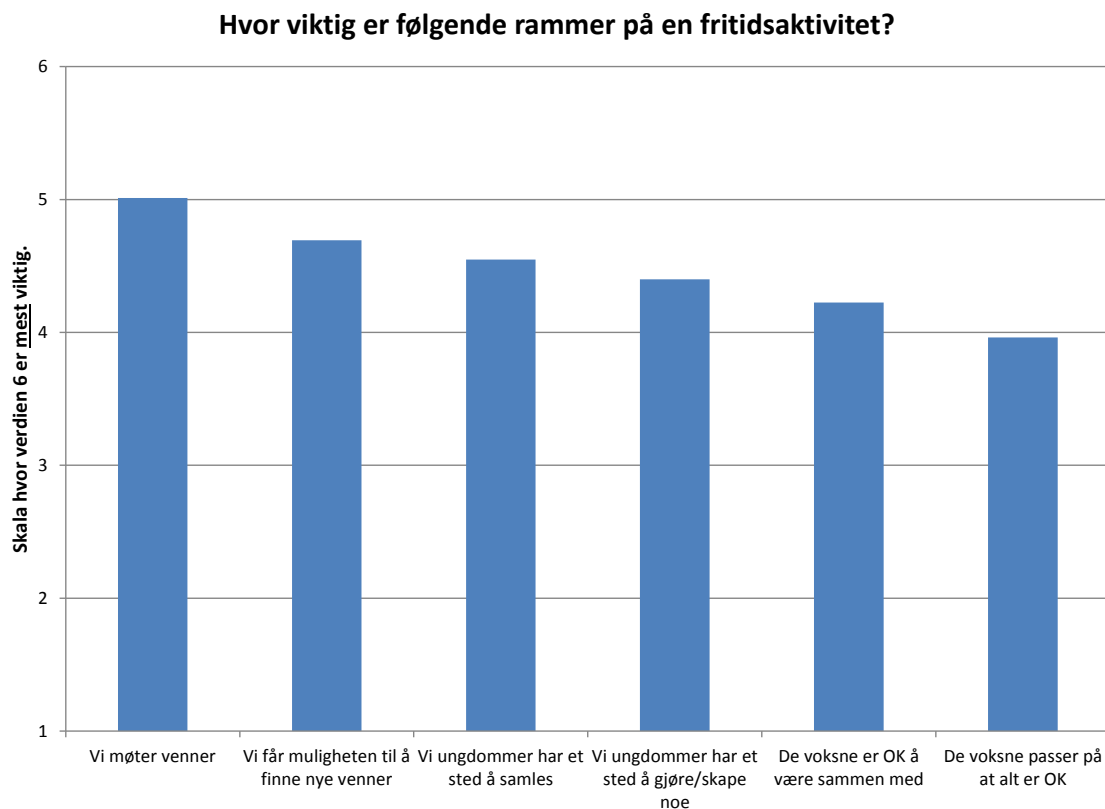
praksis betyr dette at alle dager og tidspunkter for det ikke er gul markering, vil dette kunne være aktuelle åpningstider for fritidsklubbene.

Det er inkludert både kjønn og skolenivå i tabellen, for å understreke hvilke utslag dette har innenfor de respektive gruppene. Andre bakgrunnsvariabler kom ikke ut med relevante funn.

De grunnleggende verdiene

Sett fra ytre forhold omtaler man gjerne ulike fritidsaktiviteter som et sted å gjøre noe. Alle fritidstilbud har en grunnleggende aktivitet. Går man på fotball, så spilles det fotball. Går man på musikkskole så spiller eller synger man. Dette blir også omtalt direkte som at ungdommene spiller fotball, spiller instrumenter eller synger. Det er ikke alltid like naturlig å omtale og legge vekt på andre viktige funksjoner som et fritidstilbud faktisk dekker, da dette i mange sammenhenger ligger latent naturlig i omgivelsene.

Figuren under viser hva ungdommene vektlegger som viktig på et sted som tilbyr faste organiserte aktiviteter.

Den mest fremtredende grunnleggende verdien er å møte venner. Dette kommer fremfor muligheten til å møte nye venner, og gir signaler om at "kritisk grense" på antall oppmøtte på fritidsklubbene spiller en viktig rolle. Dette er helt i tråd med den oppfatning som klubbmedarbeiderne har. Ungdommene mener selv at relasjonen til venner og bekjente utgjør en viktig funksjon på en fritidsaktivitet, noe som gjør at det kommunale fritidstilbudet må kunne levere en kritisk masse på et arrangement for å forsterke oppmøte av andre.

Sekundært er det viktig for ungdommene å ha et sted å samles, og et sted å gjøre noe. Dette kan gjerne relateres til behovet for å møte venner, da et samlingssted utenfor hjemmet er en annen sosial arena å møtes på. Men denne sekundære funksjonen legger også til grunn at man ønsker tilrettelagte aktiviteter, noe å holde på med.

Den faktoren som har fått lavest viktighet er rollen til de voksne. Tilbakemeldingen er likevel av viktig karakter, da de gjennomsnittlige verdiene er godt utenfor nøytralsonen. Den viktigste rollen til de voksne er å være rollemodeller eller mentorer. Ungdommene ønsker at det skal være OK å være sammen med de voksne, og deres rolle på "voktere" ønsker de nedtonet men ikke fjernet. Det fremgår av disse resultatene at rollen til de voksne gir relasjonskompetanse og trygghet. Resultatene som her fremkommer viser at klubbmedarbeiderne har et handlingsrom overfor ungdommene. Dette avhenger mye av personlig kompetanse hos de ansatte.

Jenter har gitt gjennomgående høyere verdier på alle faktorene sammenlignet med gutter. Dette er en generell forskjell basert på kjønn. Gutter legger ikke så mye i hver enkelt faktor som jentene.

For de som går i videregående skole er det mer viktig å ha et sted å gjøre noe, sammenlignet med de som går i ungdomsskolen. For denne gruppen er også dialogen med de voksne viktigere, da de ønsker at de voksne er OK å være sammen med i større grad enn ungdomsskoleelevene.

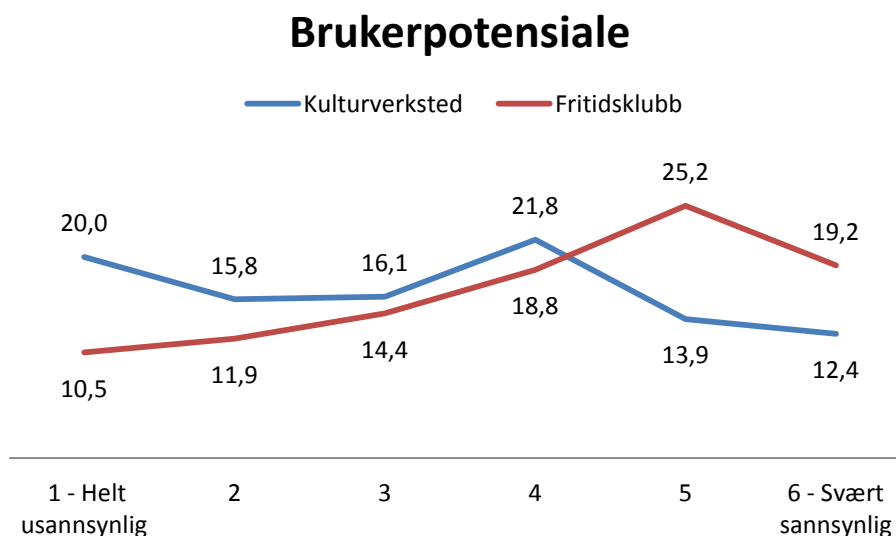
Brukerpotensiale

Et sentralt spørsmål i utvikling eller endring av det kommunale fritidstilbudet er om det finnes ungdom som vil benytte seg av tilbudet. Da det er lave besøkstall i dag, og at mange

ungdommer alt er engasjert i fritidsaktiviteter er dette spørsmålet viktig. Det kommunale fritidstilbudet vil alltid være et av flere alternativer for ungdom, og attraktiviteten vil spille en sentral rolle i det potensiale som er mulig å hente ut.

Målsettingen med å avdekke brukerpotensialet er todelt. For det første skal dette avdekke hvor mange potensielle brukere et fremtidig kommunalt fritidstilbud kan ha. For det andre skal dette også avdekke om det er ulike preferanser mot et tilbud innenfor de konseptuelle rammene av "fritidsklubb" eller "kulturverksted". Det er reist en hypotese om at fritidsklubbene har utviklet et negativt renommé i Ålesund kommune, og at dette hindrer ungdom i å bruke tilbudet. Det har blitt satt frem påstander om at fritidsklubbene er "tapersteder".

Dersom dette var tilfellet ville så bruk av begrepet og konseptet "Kulturverksted" være mer positivt betinget enn "Fritidsklubb". Ved å spørre indirekte ville man kunne avdekke om det var forskjell mellom begrepskonseptene.

I figuren overfor er alle tall oppgitt i prosenter, og summerer til 100 for hver enkelt faktor. Bakgrunnen for spørsmålet var at ungdommene hadde et tilbud som passet med deres interesser, og de skulle oppgi hvilken sannsynlighet de hadde for å benytte tilbudet innenfor de to konseptene.

Det som fremkommer er at ungdommene viser større sannsynlighet for å nytte seg av "Fritidsklubb" fremfor "Kulturverksted". De gjennomsnittlige verdiene er henholdsvis 3,93

og 3,31. Dette viser at den generelle holdningen til fritidsklubber er svak positiv, og til kulturverksted svak negativ. I ekstremverdiene er det dobbel så mange ungdommer som ikke vil bruke et kulturverksted fremfor en fritidsklubb, og det er 6,8 prosentpoeng forskjell til fordel for fritidsklubb. Dersom man går ned på verdien "5" så er forskjellen hele 11,3 prosentpoeng til fordel for fritidsklubb. Dette funn avkrefter evt. påstander om at begrepet "Fritidsklubb" er har etablert et negativt renommé blant ungdommene i Ålesund. I så fall er dette fenomenet av begrenset karakter, om mulig kan noen uttalelser har blitt oppfattet som normert for en større gruppe.

Hypotesen om at fritidsklubbene er "tapersteder" er forkastet.

Fritidsklubben er kjent som begrep og konsept, og mange ungdommer har erfaring med dette tilbudet. Begrepet og konseptet "kulturverksted" er en ukjent faktor, og det er ikke gitt at ungdommene har nødvendig forståelse for hva dette er. Som direkte sammenligningsgrunnlag er det ikke gitt ut fra disse funn at bruk av konseptet kulturverksted er feil, men det har en større motstand i etableringsfasen enn å videreføre fritidsklubbene. Det vil ta tid å innarbeide et nytt tilbud til ungdommene i Ålesund, og det vil kunne kreve ressurser i den grad det er påvist motstand mot kulturverksteder.

Ved å sammenstille brukssannsynlighet i fritidsklubb og kulturverksteder, viser tabellen til høyre mye av det brukerpotensiale som er tilgjengelig. Det røde feltet viser hvor stor andel av ungdommene i Ålesund kommune som

		Sannsynlighet for deltakelse		
		I en Fritidsklubb		
I et Kulturverksted		Lav	Middels	Høy
	Lav		17,6 %	8,2 %
Middels		3,8 %	18,6 %	16,1 %
Høy		2,0 %	4,6 %	19,6 %

på ingen måte vil bruke det kommunale fritidstilbudet. 17,6% av ungdommene har selv identifisert seg som en utilgjengelig del av målgruppen. Deres preferanser og føringer er derfor holdt utenfor den videre analysen, da de ikke bør være målbærere for hvordan et fremtidig kommunalt fritidstilbud bør være.

De 17,6% av ungdommene som gir uttrykk for at de ikke ønsker å benytte det kommunale fritidstilbudet har et fritidsengasjement. De utviser derimot en lavere interesse for det innholdet som normalt vil falle inn under det kommunale tilbudet. Det er med andre ord en interessesvikt som er årsaken.

Den delen av tabellen som er markert med grønn farge representerer en relevant og potensiell målgruppe. 58,9% er positive til å delta på både fritidsklubber og kulturverksteder. Dette forutsetter derimot at det tilbudet som blir tilbudt ungdommene er innenfor de interessepreferanser som de har, og at levering og kvalitet imøtekommer de preferanser som finnes.

Det er avdekket en høyere sannsynlighet for at jenter deltar på både Fritidsklubber og Kulturverksteder enn gutter. Dette kan ha sammenheng med at jentene i større grad enn gutter tiltrekkes steder med sosial setting.

Hvilke tilbud ønsker ungdom

Hva skal så det fremtidige kommunale fritidstilbudet bestå av? I spørreundersøkelsen mot ungdommene ble det fremsatt 75 forskjellige fritidsaktiviteter som kunne være aktuelle å tilby i det kommunale fritidstilbudet. De aktivitetene som ble inkludert i studien kvalifiserer som relevante kommunale tilbud, i samråd med oppdragsgiver. Noen naturlige ungdomsaktiviteter ble ekskludert fra spørreskjema, da dette var aktiviteter man ikke ønsker å tilby innenfor det kommunale fritidstilbudet. Dette var aktiviteter som omhandlet data generelt, samt spill/gaming spesielt basert på datamaskiner/nettilgang. Dette har sin årsak både i økonomiske rammer og den sosiale setting det er ønskelig å legge opp til fra kommunen si side.

De preferanser og interesser som blir fremstilt er basert på de ungdommene som viser positiv interesse for å delta i kulturverksted eller fritidsklubb. De 17,6% av ungdommene som uansett ikke kommer til å delta på verken et kulturverksted eller en fritidsklubb er ekskludert fra datagrunnlaget. Det er ikke hensiktsmessig å inkludere disse i utviklingen av et nytt tilbud som de ikke er interessert i.

Siden Ålesund kommune har vært i en diskusjon om å videreføre fritidsklubbkonseptet eller utvikle et kulturverkstedkonsept er ungdommenes preferanser innenfor begge konsepter belyst. Det er de ungdommene som viser interesse for å delta i det kommunale fritidstilbudet som danner datagrunnlaget. Dette betyr i praksis at de har svart verdien 3 eller bedre på en skala fra 1 til 6, hvor 6 er høyest sannsynlighet, er inkludert. I praksis gir dette en stor overlapp mellom utvalgene, da mange har gitt positive tilbakemeldinger på

begge konseptet. Likevel er utvalgene forskjellige, da det er flere ungdommer i hver gruppe som har krysset av for verdien 2 eller lavere på de forskjellige konseptene.

Det er også lagt opp til en kvalifiseringsprosedyre, for å plukke ut de aktivitetene eller strukturer av aktiviteter som er mest aktuelle for et fremtidig kommunalt fritidstilbud. Dette er som følger:

For at en interesse skal kvalifisere, må 30% eller mer av ungdommene har interesse for den, eller aktiviteten grupperes naturlig sammen med andre aktiviteter som har høy preferanse.

Det er søkt etter sammenhenger mellom ulike interesser. Det er ikke alltid slik at det kun er én interesse man har preferanser for, men det er andre nærliggende som naturlig passer sammen. For eksempel er Baking og Matlaging to begreper som hører sammen. Dette har betydning for hvordan et aktivitetstilbud blir satt sammen, og hvordan innholdet best kan utvikles og tilbys ungdommene.

Preferanser

Preferanser for aktivitetstilbud innenfor begge konsepter blir belyst, da det er funnet ulike ønsker for hver av dem. Det eksisterer ulike forventninger til hva aktivitetens innhold skal være, og dersom det hadde vært likt hadde det i praksis ikke spilt noen rolle om det kommunale fritidstilbudet het det ene eller det andre. Men på bakgrunn av disse funn vil et konseptuelt valg medføre en konkret forventning til hva konseptet bør inneholde. Dersom forventninger ikke innfris vil misnøye raskt kunne etableres, og brukerpotensialet begrenses.

Det er registrert en større bredde av fritidsinteresser innenfor konseptet "kulturverksted" sammenlignet med det kjente konseptet "fritidsklubb". Denne forskjellen kan ha sitt opphav i at det er ulike kjennskap og forventning til de to konseptene, men også i lys av nyere hendelser i Ålesund kommune kan også like ytre faktorer virke inn.

Følgende interesser er ikke innenfor ungdommenes forventning til en fritidsklubb, men kommer i tillegg ved forventningene til et Kulturverksted:

- Fotturer
- Frisbee-golf
- Kampsport
- Lage musikal
- Lære andre språk
- Metallsløyd
- Minikonserter
- Spille instrument
- Øvingslokale for Band

Selv om Fritidsklubbene i Ålesund tilbyr øvingslokale til band, er det likevel innenfor rammen av Kulturverksted denne aktiviteten får er forventet å få bedre vilkår. Det er også høyere forventninger til minikonsserter innenfor et fremtidig kulturverksted. Da minikonsserter, spilleinstrument, øvingslokale for band og lage musikal var en del av tilbudet i "Huset" i Ålesund sentrum, kan det være en mulighet for at nedleggelsen av dette tilbudet har påvirket forventningene til de eksisterende fritidsklubbene. Det er mulig at musikkmiljøet har fått motstand, og at forventningen til det rom musikken tidligere hadde i "Huset" har dempet forventningene til dette tilbudet i fritidsklubbene.

Konseptet Kulturverksted rommer med andre ord mer enn det etablerte konseptet Fritidsklubb. Strukturen er også noe annerledes i relasjonen mellom de ulike interessene om man velger fritidsklubb eller kulturverksted. Dersom man så velger konseptet "kulturverksted" gir dette et rom for å kunne skape noe nytt overfor den aktuelle målgruppen. Det vil også være lett å reintrodusere faktorer som har blitt tatt ut av fritidsklubbene også. Dette er en sentral betraktning å ta med i utviklingen av et nytt kommunalt fritidstilbud.

Kulturverkstedet definert

Etablering av et Kulturverksted gir rom for å skape en ny sammensetning og nå ut til en ny målgruppe, sammenlignet med å endre på innhold i en fritidsklubb. Det nye gir rom for andre tanker og andre muligheter, men samtidig mer tidkrevende å bygge opp da man starter uten driftserfaring eller driftstid overfor en etablert brukergruppe.

Lav preferanse

Hva et kulturverksted bør eller skal inneholde er like mye et spørsmål om hva det ikke skal være. En forståelse av posisjon vil også kunne gi føringer for hvordan et tilbud blir utviklet i et definert marked. I forhold til den kvalifiseringsprosedyre som er lagt til grunn er det flere aktiviteter innenfor rammen til et kulturverksted som det er lav interesse for.

Det at disse aktivitetene har lav interesse betyr ikke at det ikke eksisterer potensielle ungdommer som hadde satt pris på tilbudet. Spørsmålet avhenger av hvor smalt tilbudet i et kulturverksted skal være, eller om man ønsker å satse på særaktiviteter inn i mellom. For

eksempel er det relasjon mellom Pantomime og interessen for Tegnspråk. Det er sammenheng mellom Litteratur, Skrivekurs, Dikt/Poesi og Rollespill. Det er likevel ikke en direkte bro fra de mer foretrukne aktivitetene over mot de listet opp nedenfor. Den aktiviteten som er mest perifer er Seiling.

Følgende fritidstilbud er av lav interesse (<30% interesse):

- Litteratur
- Skrivekurs
- Dikt/Poesi
- Rollespill
- Hest/Stall
- Husdyr (hund/katt)
- Tegnspråk
- Sy/Søm
- Pantomime
- Tresløyd
- Treskjæring
- Hjelparbeid
- Sjakk
- Brettspill
- Fysikk i praksis
- Matematikk i praksis
- Seiling
- Botanikk i praksis
- Dukketeater
- Hjelp til lekser
- Førstehjelp
- Kosthold
- Kjemi i praksis
- Spille teater
- Sandvolleyball
- Turneringer

I forhold til politiske føringer er det verdt å fremheve at "Hjelp til lekser" ikke er en fritidsaktivitet som etter utvalgskriteriene kvalifiserer til å være innenfor det et Kulturverksted skal romme av tilbud. Den aktuelle målgruppen som viser interesse for dette er på 7,5% av ungdommene, uten påviste forskjeller mellom kjønn eller skolenivå.

Høy preferanse

Et kulturverksted kan ikke bare være én aktivitet, men bør bestå av aktiviteter som bygger opp under hverandre og utfyller hverandre opp mot den sammensetning av målgruppe man ønsker å nå. Det er særskilt avdekket ulike preferanser mellom gutter og jenter, og forståelsen for dette legger mange føringer for hvordan aktivitetstilbudet kan eller bør utarbeides.

De mest foretrukne interessene er gruppert sammen med andre interesser som naturlig passer sammen. Tankegangen bak dette er at dersom man er interessert i A, er du også interessert i B, C og D. Disse interessene står også i relasjon til hverandre, og utfyller og støtter opp under den konseptuelle forståelsen av hvordan et fritidstilbud bør bygges opp.

Alle gruppene har med flere interesser som det er vist høy preferanse for, og har med alle relevante støtteaktiviteter. Hver enkelt gruppe dekker et unikt behov blant ungdommene,

og det er markert ved hver enkelt aktivitet om det er [G] gutter eller [J] jenter som har mest lyst til å delta på dette. I de tilfeller det ikke er påvist stor forskjell mellom kjønn, er en slik indikator fraværende. Det er likevel viktig å understreke at det er både gutter og jenter som har interesser i alle aktiviteter, men at denne påvisingen fremhever når forskjellen er vesentlig. Da kan vi omtale aktivitetstilbudet som en “jente eller guttegreie”.

Gruppene i tabellen er ikke rangert etter viktighet, da alle gruppene er attraktive for ungdommer. Derimot er rekkefølgen innad i gruppen sortert etter viktighet. Det som preger gruppen mest står øverst, og så sortert nedover. I noen tilfeller kan samme interesse gå igjen i to grupper, som f.eks. “svømming” i gruppe 5 og 7. Der er svømming viktigere i gruppe 7 enn i gruppe 5. Årsaken til at en aktivitet kan laste på flere grupper henger sammen med den generelle svarstrukturen i datagrunnlaget, og samvariasjonen mellom de ulike aktivitetene. Kriteriet for å kvalifisere i en gruppe er relativt høyt, men det er ingen feil eller ulempe om en aktivitet går igjen. Derimot er rangeringen på listen av stor betydning.

Preferanser for de som ønsker å delta i Kulturverksted

Gruppe 1	Gruppe 2	Gruppe 4	Gruppe 6
G Motorsykel	J Bildebehandling	J Baking	J Dans
G Moped	Videokurs	J Matlagning	J Klær/sminke
G Motorbåt	Videoredigering	J Matkurs m/kokker	J Kunstmalning
G BMX-sykling	Videofilming		
G Parkour	J Fotokurs	Gruppe 5	Gruppe 7
G Bil og motor	J Studiofotografering	G Ski langrenn	Klatring
G Skateboard	J Fotografering	G Ski alpint	Svømming
G Modellfly		G Fotballbinge	G Dykking
G Øvingslokale for DJ	Gruppe 3	G Sykling	Kano/kajakk
G Frisbee-golf	G Spille instrument	Fotturer	
G Sykling	G Øvingslokale for Band	Svømming	Gruppe 8
G Metallsløyd	G Lage egen musikk	Friidrett	Diskotek
G Kampsport	Minikonsserter		Kafédrift
G Trial	J Synge i Kor		
G Streetbasket	J Sang		Gruppe 9
	J Lage musikal		* Trafikkopplæring

(G) Gutter, (J) Jenter, (*) Særskilt interesse i videregående skole

Gruppe 1 er en stor gruppe med relativt stort interessefelt, hvor de tilbud som etterspørres er dominert av gutter. Denne gruppen er preget av at man vil gjøre noe med hendene, herunder mekking og frisport. Den aktiviteten som skiller seg mest ut er “øvingslokale for DJ”. Dette er likevel innenfor gruppens samlebegrep.

Gruppe 2 er en todelt gruppe. Spesielt jenter er interessert i foto, men video treffer begge kjønn like godt. Foto og video står i relasjon til hverandre. Dette interessefeltet treffer generelt godt hele målgruppen.

Gruppe 3 er også en todelt gruppe, basert på musikk. Gutter vil lage musikk og spille instrument, mens jentene vil synge og lage musikal. Her er det synergier mellom interessene.

Gruppe 4 er spesielt rettet mot jenter, hvor tema er mat og matlaging. Siden “matkurs m/kokker” kommer ut med lavest prioritering viser dette rom for ad-hoc løsninger.

Gruppe 5 har fokus på mer klassisk idrett, og er primært gutteorientert. Det er mulig at denne type tilbud er godt dekket i andre lag og organisasjoner i Ålesund kommune.

Gruppe 6 er særskilt jenteorientert. Dans og klær/sminke dominerer klart fremfor Kunstmaling. Dette er en gruppe som er moteorientert. Her ligger en mulig synergi over mot studiofotografering.

Gruppe 7 er mer orientert mot ekstremidrett, i den grad man kan sette en slik merkelapp på gruppen. Den treffer godt begge kjønn, bortsett fra dykking som er dominert av gutter.

Gruppe 8 har diskotek og kafedrift som primærdriver.

Gruppe 9 er spesielt attraktiv for ungdom i videregående skole, da disse nærmer seg en livsfase hvor de gis rettigheter til å føre motorvogn. Dette er en tjeneste som blir levert av profesjonelle i dag, men dette behovet er klart signalisert fra den aktuelle målgruppen.

Når det gjelder fokus på ungdom som ikke er med på faste organiserte aktiviteter, viser det seg at Gruppe 1, 2 og 4 er spesielt attraktive for disse ungdommene. Det er her en mulighet for at satsing på disse tre gruppene kan aktivere “hjemmesittere” i større grad enn de øvrige.

Fritidsklubben definert

Videreføring av Fritidsklubbene som konsept kan enten dra synergier ut fra det konseptet som følges i dag, eller man kan reorganisere arbeidet. Da utgangspunktet er lavt oppmøte per i dag, er mulighetene mer åpne enn om klubbene hadde godt belegg.

Lav preferanse

Det er flere aktiviteter som kommer ut med lav interesse mot Fritidsklubbkonseptet, enn mot Kulturverksted. Det er spesielt musikkinteresser som i større grad er definert ut.

Følgende fritidstilbud er av lav interesse (<30% interesse):

- Botanikk i praksis
- Fysikk i praksis
- Matematikk i praksis
- Kjemi i praksis
- Hjelp til lekser
- Dikt/Poesi
- Litteratur
- Skrivekurs
- Spille teater
- Dukketeater
- Pantomime
- Rollespill
- Tegnspråk
- Sy/Søm
- Tresløyd
- Treskjæring
- Hest/Stall
- Husdyr (hund/katt)
- Brettspill
- Sjakk
- Førstehjelp
- Hjelparbeid
- Kosthold
- Sandvolleyball
- Seiling
- Turneringer
- Fotturer
- Frisbee-golf
- Kampsport
- Lage musikal
- Lære andre språk
- Metallslyyd
- Minikonsserter
- Spille instrument
- Øvingslokale for Band

I forhold til politiske føringer er det verdt å fremheve at “Hjelp til lekser” ikke er en fritidsaktivitet som etter utvalgskriteriene kvalifiserer til å være innenfor det et Kulturverksted skal romme av tilbud. Den aktuelle målgruppen som viser interesse for dette er på 8% av ungdommene, uten påviste forskjeller mellom kjønn eller skolenivå.

Høy preferanse

Alle gruppene har med flere interesser som det er vist høy preferanse for, og har med alle relevante støtteaktiviteter. Hver enkelt gruppe dekker et unikt behov blant ungdommene, og det er markert ved hver enkelt aktivitet om det er [G] gutter eller [J] jenter som har mest lyst til å delta på dette. Kun én aktivitet har spesiell interesse overfor ungdom i videregående skole spesielt. Gruppene er ikke rangert. Gruppe 1, 2 og 4 og 5 er spesielt attraktive for de som ikke er med på noen faste organiserte aktiviteter per i dag.

Den største forskjellen sammenlignet med sammensetningen for kulturverksted er at gruppene er mer dominerte av kjønn. Det er enten guttegrupper eller jentegrupper, men mye av grunnstrukturen er med i gruppene.

Preferanser for de som ønsker å delta i Fritidsklubb

<u>Gruppe 1</u>	<u>Gruppe 2</u>	<u>Gruppe 4</u>	<u>Gruppe 6</u>	<u>Gruppe 8</u>
G Moped	J Fotokurs	J Baking	G Dykking	J Synge i Kor
G Motorsykel	J Fotografering	J Matlaging	Klatring	J Sang
G Bil og motor	J Studiofotografering	J Matkurs m/kokker	G Svømming	
G Motorbåt	J Bildebehandling	Kafédrift	G Kano/kajak	<u>Gruppe 9</u>
G Modellfly	J Kunstmaling			J Diskotek
* Trafikkopplæring	J Klær/sminke	<u>Gruppe 5</u>	<u>Gruppe 7</u>	J Dans
G Ski alpint		G Videoredigering	G Trial	J Klær/sminke
G BMX-sykling	<u>Gruppe 3</u>	G Videofilming	G BMX-sykling	Kafédrift
G Skateboard	G Ski langrenn	G Videokurs	G Skateboard	
G Parkour	G Ski alpint	G Lage egen musikk	G Streetbasket	
	Friidrett		G Øvingslokale for DJ	
	G Sykling		G Parkour	
	G Fotballbinge			
	G Friluftsliv			

(G) Gutter, (J) Jenter, (*) Særskilt interesse i videregående skole

Gruppe 1 er en klar guttegruppe, hvor motor og frisport dominerer. Merk at i denne gruppen ligger også interessen for Trafikkopplæring.

Gruppe 2 er en jentegruppe med fokus på fotografering, bildekommunikasjon og mote. Til sammenligning med Kulturverksted er denne gruppen stillbildeorientert.

Gruppe 3 er dominert av klassiske idretter, og er dominert av gutter. Det er mulig at andre lag og organisasjoner i Ålesund kommune dekker dette tilbudet godt i dag.

Gruppe 4 er spesielt rettet mot jenter, hvor tema er mat og matlaging. Siden "matkurs m/kokker" kommer ut med lavest prioritering viser dette rom for ad-hoc løsninger.

Gruppe 5 er dominert av gutter, og det er video og musikkvideo som er av interesse. Denne interessen viser seg å være dominert av kjønn i Fritidsklubbene, mens den var kjønnsnøytral i Kulturverkstedet.

Gruppe 6 er mer orientert mot ekstremidrett, i den grad man kan sette en slik merkelapp på gruppen. Den treffer godt begge kjønn, bortsett fra at klatring er kjønnsnøytralt.

Gruppe 7 er dominert av gutter, og har interesse for friidrett. Øvingslokale for DJ ligger innenfor denne gruppens kulturforståelse.

Gruppe 8 er en jentegruppe med interesse for sang og korsang.

Gruppe 9 er en jentegruppe, hvor diskotek, mote og kafedrift er ønskelig.

Dersom man skal generalisere funnene er det motor, foto, video, mat, mote, sang, dans, diskotek og kafédrift som fremstår som mest interessant å satse på. Motor, foto, video og mat treffer hjemmesitterne best, slik er hjemmesittergruppen er i harmoni med de generelle føringene.

Avhengig av konsept ligger det grenseskille mellom motor og frisport, mellom foto og video. Det er større nærhet mellom foto og video, enn mellom motor og frisport. Interessen for baking og matlaging holder seg stabil mellom begge konsepter.

De klassiske fagene botanikk, matematikk, fysikk og kjemi er på listen over aktiviteter med lav interesse. I klassisk tankegang kan dette være forståelig, men f.eks. kjemi kan brukes som et virkemiddel inn mot matlaging og kokkekurs. Høgskulen i Volda har hatt gode erfaringer med en slik tilnærming, noe som viser at fortolkningen av de ulike aktivitetene også bør legges til grunn i måten de kan kombineres på.

Mobilitet

Boarealet i Ålesund kommune dekker et langstrakt geografisk område, og det er en stykke reisetid mellom Humla eller Flisneset til Slinningen. Hessafjorden og Ellingsøyfjorden representerer relativt klare skiller mellom de større landområdene.

Transport og reisemåte har betydning for lokalisering av fremtidige kommunale fritidstilbud. De strukturer som én gang var lagt til grunn kan ha endret seg i den gjeldende tidsperioden, da det var mer vanlig å lokalisere fritidsklubbene til skoleområdene.

Aksjonsradius

Det naturlige nedslagsfeltet for et fritidstilbud er definert i aggregerte områder, da reisedistanse er av spesiell interesse. Hvor langt kan ungdom bosatt i bestemte områder tenke seg å reise. Slik spørsmålet er stilt er tema geografi, ikke reisetid i minutter. Geografi er et sterkere virkemiddel enn subjektiv oppfatning av tidsbruk.

De fleste definerte bostedsområder er slått sammen med nabosteder, bortsett fra Ellingsøy som er beholdt som eget område. Eget nærområde er også et naturlig nedslagsfelt, og det er derfor mest interessant å se hvor langt aksjonsradiusen når. I selve svarstrukturen er det

ikke alle ungdommene som har svart i sitt egen nærområde, da dette kanskje var indirekte forstått. De har nok vært mer orientert mot andre områder enn sitt eget i måten svarene ble avgitt. I hovedtrekk er alle lokalområder dekket inn som primærområde. Disse er merket med blågrå farge i tabellen.

Bostedsområder ligger i rader, og reisemål ligger i kolonner. De cellene som er markert med gul farge viser hvilke områder som det er naturlig for ungdommene å reise til. De cellene som ikke er fargelagt ligger dermed utenfor et primært område. De gule områdene har ungdommene dermed høyere sannsynlighet for å reise til for å delta på faste organiserte fritidsaktiviteter.

		Hvilke områder i Ålesund kommune vil det være OK å reise til?									
		Ellingsøy	Hessa og Skarbøvik	Aspøy og Sentrum	Larsgården, Fagerlia og Volsdalen	Lerstad, Breivika, Åse, Hatlaåsen, Furmyr, Gåseid, Ratvika, Hatlane og Lerstadbakken	Moa, Spjelkavik og Olsvika	Hatlehol, Emblem og Flisnes	Humla/Tørila og Blindheim	Ingen av disse	
Bostedsområde	Ellingsøy	89,7 %	23,1 %	35,9 %	30,8 %	33,3 %	59,0 %	12,8 %	12,8 %	5,1 %	
	Hessa og Skarbøvik	28,6 %	71,4 %	57,1 %	28,6 %	28,6 %	71,4 %	14,3 %	14,3 %		
	Aspøy og Sentrum	18,8 %	43,8 %	87,5 %	81,3 %	56,3 %	62,5 %	25,0 %	18,8 %	6,3 %	
	Larsgården, Fagerlia og Volsdalen	23,2 %	23,2 %	53,6 %	85,7 %	66,1 %	71,4 %	16,1 %	16,1 %	7,1 %	
	Lerstad, Breivika, Åse, Hatlaåsen, Furmyr, Gåseid, Ratvika, Hatlane og Lerstadbakken	10,9 %	25,0 %	34,8 %	56,5 %	95,7 %	83,7 %	17,4 %	29,3 %	5,4 %	
	Olsvika, Moa og Spjelkavik	10,0 %	6,7 %	13,3 %	26,7 %	60,0 %	100,0 %	13,3 %	40,0 %	6,7 %	
	Hatlehol, Emblem og Flisnes	7,9 %	10,5 %	23,7 %	28,9 %	55,3 %	89,5 %	89,5 %	92,1 %		
	Blindheim og Humla/Tørila	4,0 %	12,0 %	17,3 %	41,3 %	49,3 %	92,0 %	69,3 %	90,7 %		
	Bor utenfor Ålesund	38,1 %	19,0 %	19,0 %	47,6 %	23,8 %	81,0 %	9,5 %	14,3 %	23,8 %	

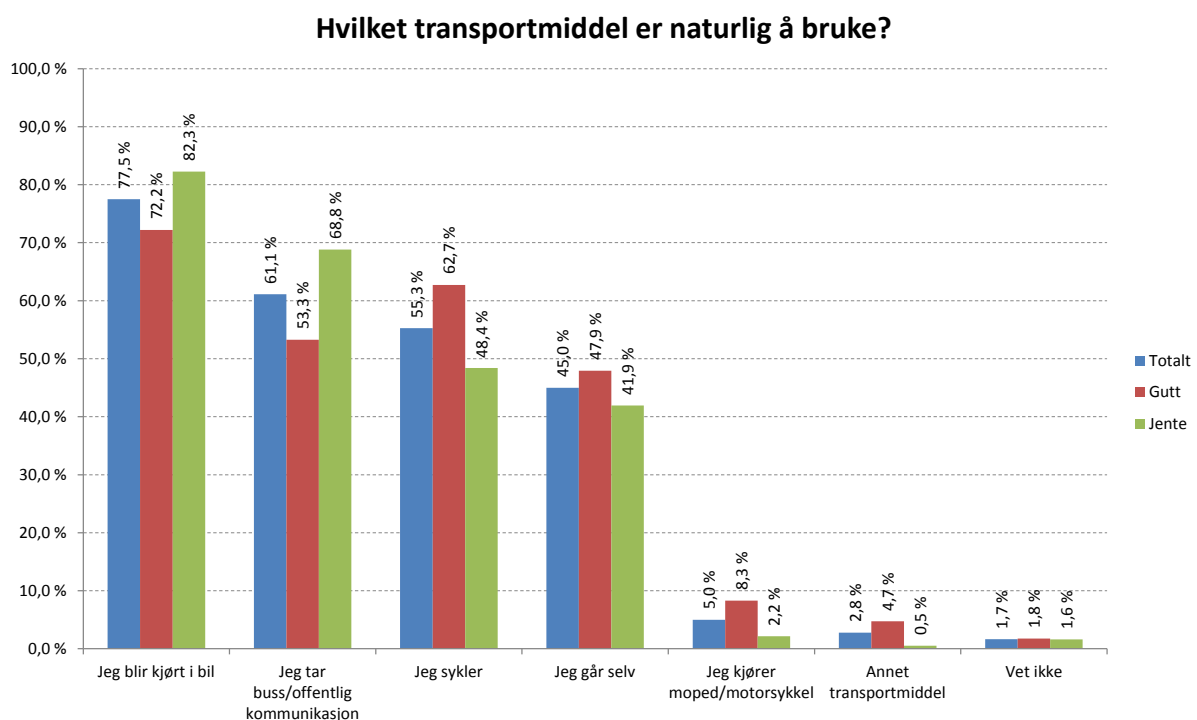
Moa, Spjelkavik og Olsvika er for alle de gjeldende områdene definert som et naturlig nedslagsfelt. Dette gjelder også for Ellingsøy, selv om dette området har den laveste sannsynligheten. Likevel er det 59% av ungdommene på Ellingsøy som ser på Moa som et naturlig område. Dette ligger langt over Aspøy og Sentrum, som kun får 35,9% fra disse ungdommene. Moa, Spjelkavik og Olsvika er dermed for et knutepunkt å regne i Ålesund.

Området innenfor Lerstad, Hatlane og Åse er også et sentralt område, men står ikke like sterkt som Moa-området. Dette området oppleves som mindre naturlig reisemål av ungdommene på Ellingsøy, Hessa og Skarbøvik og de som bor utenfor Ålesund.

De ungdommene som bor i Olsvika, Moa og Spjelkavik har lav sannsynlighet for å reise utenfor sitt eget område, og fremstår som den ungdomsgruppen med størst tilknytning til eget primærrområde. Noe tilsvarende er også avdekket for ungdommene på Ellingsøy.

Transportmåter

Hele 8 av 10 ungdommer oppgir at det er naturlig for dem å bli kjørt av voksne til ulike fritidsaktiviteter. Det er 6 av 10 ungdommer som finner det naturlig å ta bussen, mens 5 av 10 tar sykkel, og 4 av 10 går selv. De øvrige transportmåtene er marginale.

Det er ikke registrert noen forskjell mellom ungdom i ungdomsskole eller videregående skole, men klare forskjeller i kjønn. Det er flere jenter enn gutter som blir kjørt i bil eller tar bussen, mens det er flere gutter som sykler og går enn jenter.

Bruk av bil har i utgangspunktet stor fleksibilitet i forhold til lokalisering av kommunalt fritidstilbud, men dette engasjerer og inkluderer foreldre eller andre voksenpersoner. Da en del ungdom blir eldre og mer selvstendige bør det legges spesielt vekt på offentlig kommunikasjon, og da spiller buss en sentral rolle. Dette legger da føringer opp mot eksisterende rutetider og dekningsgrad i kommunen som helhet. Bruk av bilskyss og buss vil

fungere som de sterkeste føringene for lokalisering, hvor busskommunikasjon vil utgjøre de største begrensningene. Avhengig av åpningstider på de kommunale fritidstilbud vil det kunne fungere slik at det benyttes buss den ene veien og bilskyss den andre. Dette avhenger av om reisen går fra skolen, eller til og fra hjemmet.

Lokaliseringen av tilbudet bør være innenfor kort og trygg gåavstand fra et knutepunkt for buss.

Tolkning og diskusjon

Basert på de funn som har fremkommet blir resultatene diskutert og reflektert over i dette kapitlet. Dette er basert på dybdeintervjuene med de ansatte, spørreundersøkelsen mot ungdommene og de dokumenter som er stilt oss til rådighet fra oppdragsgiver. Noe av diskusjonen blir også satt i perspektiv til teori.

De føringer som kommer frem er en symbiose av den tilgjengelige informasjonen. Dette er med andre ord et uttrykk for et ønsket idealmål, hvor den endelige konseptualiseringen av tilbudet må passes opp til flere faktorer – herunder økonomiske rammer. En del av den statistiske analysen har avdekket latente – skjulte – sammenhenger mellom ulike faktorer, og dette gir en dybde- og rammeforståelse for hvordan et tilbud kan og bør utvikles.

Mange av de tilbakemeldingene som er gitt av de ansatte har blitt bekreftet av ungdommene. Denne harmonien gjenspeiler et kompetansenivå hos de ansatte, i deres forståelse av ungdom. Kompetansenivået i organisasjonen er likevel ujevn, og det er rom for intern kompetanseutvikling gjennom erfaringsutveksling internt.

Tanker om lojalitet

Det er mulig at en del vedtak i Ålesund kommune har medført raskere tilbakegang i antall besøkende ungdommer i noen av fritidsklubbene. Det er ikke noe nytt at en del fritidsklubber legges ned rundt om i Norge, i konkurranse med andre tilbud. (Fauske et al., 2009) viser til flere faktorer som bidrar til nedgang i bruken av fritidsklubber. Dette er derimot generelle utviklingstrekk i samfunnet, men det er avdekket noen forhold som går på forvaltningsmessige forhold.

Lojalitet som begrep er sammensatt av to primære faktorer. Den ene faktoren er transaksjon, som beskriver adferdsmønster og vaner. Dette er ofte målt i hvor stor sannsynlighet man har for å delta på et arrangement eller aktivitet igjen, etter å ha prøvd dette én eller flere ganger tidligere. Den andre faktoren er affeksjon, som beskriver den følelsesmessige tilknytningen til det aktuelle arrangementet eller aktiviteten.

Da f.eks. Hessaklimpen ble stengt for en periode på grunn av behov for vedlikehold, ble muligheten for pågående "transaksjon" direkte berørt. Ungdommene hadde over lang tid ikke mulighet til å delta i den fritidsklubben de hadde oppholdssted ved. Stengte dører over tid frarøver enhver form for "Sannsynlighet". Dette gav en direkte kollaps i lojalitetskurven, da ungdommene heller søkte etter alternative fritidstilbud. Over tid endres så bruk av et substitutt seg til å bli selve primærvalget, og

ved gjenåpning av Hesseklampen var det lojalitetstilhørigheten betydelig svekket. Dette gav seg direkte utslag i besøkstallene. Tilsvarende tilfelle kan oppleves for Kolvikbakken.

Da erfaringen med lave besøkstall ble forsøkt kompensert med gratis/åpent medlemskap kan dette også ha utløst en knekk i lojalitetskurven. Tanken bak gratis inngang og bruk av fritidsklubbene er ut fra rasjonell tankegang godt ment, og målet var nok å stimulere til mer bruk. Da det motsatte oppstår kan dette forklares ut fra en forsterkende effekt dersom besøkstallene var under kritisk masse med brukere. Ungdommene føler en form for forpliktelse eller ansvar for å benytte seg av en tjeneste de har betalt kontingent for å delta på. Når så grunnlaget for denne forpliktelsen blir tatt bort, og tjenesten blir gratis, da kan den affektive tilknytningen blitt redusert. Effekten av dette avhenger selvfølgelig av om det er ungdommene selv eller foreldrene som betaler kontingenten.

Nå er det en sosialpolitisk begrunnelse for at fritidstilbudene skal være godt og variert, uavhengig av foreldrenes økonomiske situasjon eller evne og vilje til dugnadsinnsats (Fauske et al., 2009). Sett i relasjon til medlemskap eller kontingent for at ungdommer skal kunne delta på kommunale fritidstilbud, vil det være enklest å innføre dette ved oppstart av nytt konsept. Dersom dette blir innført etter en tid, eller gjeninnført som prinsipp, vil dette kunne ytterligere redusere oppmøte. I praksis er dette en irreversibel prosess, så sant man ikke tilfører innhold av vesentlig merverdi.

Synergi mellom ansatte

Det er ulik kompetanse og erfaringsgrunnlag mellom de ansatte i fritidsklubbene i Ålesund. Det fremgår fra tilbakemeldingene at det er et rom for økt dialog mellom de ansatte om kompetanseutveksling og kompetanseheving. Sett i lys av at det er vanskelig å rekruttere kompetent personale til fritidsklubbene, kan dialogmøter ansatte imellom, medvirke til kompetanseheving. Dette gjelder dialogmøter mellom ansatte på laveste nivå i organisasjonen, og som kommer i tillegg til de ledermøter som eksisterer i dag.

Det er avdekket at det ligger en potensiell synergi i å dele erfaringer om metoder og virkemidler, både i forhold til ungdom og voksen, og mellom ungdom. Studien viser at ungdommene har behov og lyst til å ha voksenkontakt, og de er opptatt av at det er OK å være sammen med de voksne. Dette legger også føringer for relasjonsutvikling mellom ledere og ungdom, hvor ungdommen vil ha behov for å treffe igjen kjente voksenpersoner når de kommer til det kommunale fritidstilbudet.

I den grad et fremtidig fritidstilbud i Ålesund kommune skal ha med en faktor av forebyggende arbeid, så vil det for en del ungdom [utsatt ungdom] kunne ha stor betydning å møte ansatte voksenpersoner som ikke står i et autoritetsforhold til dem. Det er forskjell på ungdomsarbeideren

og en lærer, en ansatt i barnevernet eller polititjenestemann. Den uformelle relasjonen og den tillitt og fortrolighet som ofte etableres, kan gi ungdommer en voksen som de kan ta opp vanskelige tema med (Fauske et al., 2009).

Den ene fritidsklubben har engasjert eldre ungdom til å ta vare på yngre ungdom. Det er noen tilbakemeldinger i studien om at de yngste ungdommene synes det er litt skummel å komme til fritidsklubbene da det er en del eldre ungdom der. Distansen mellom 8. klasse og 2. trinn i videregående skole er stor for ungdom i den fasen av livet. Da de eldste blir ansvarliggjort til å ta vare på de yngre, etableres såkalte “prososiale” ungdommer. Effekten av dette er at det blir en tryggere setting for alle, og det gir større rom for forebyggende arbeid. Samtidig gir det grunnlag for besøksvekst da man får positive opplevelser som man gjerne vil dele med venner og bekjente. Metodikken om hvordan dette utføres og følges opp, avhenger av relasjonskompetansen til de ansatte. Denne kunnskapen fremstår som viktig for hvordan man bygger miljøet i det kommunale fritidstilbudet fra innsiden.

De nye kulturverkstedene

Det fremtidige fritidstilbudet i Ålesund kommune vil fremdeles stå i spenningsfeltet mellom de sosialpolitiske og kulturpolitiske målsetningene. Det er ikke avdekket forhold som gjør at et fremtidig fritidstilbud til ungdom kan legges inn under “kulturekken” i sin helhet. Slik resultatet fremkommer i denne studien slår pendelen noe mer mot de kulturpolitiske, uten at dette i vesentlighet reduserer behovet for sosialpolitisk innhold. Det er mer et spørsmål om å utvide tilbudet enn å endre dette vesentlig.

Det er avdekket avvik mellom dagens situasjon og ønsket innhold i fritidsklubbene. Ungdommene har sterkere ønske om tilrettelagte aktiviteter, samtidig som den sosiale møteplassen blir ivaretatt. De har definert sine interesseområder, og sammensetning og kombinasjon av dette legger føringer for hvordan tilrettelagte aktiviteter bør utvikles.

Den ideologiske strukturen bak fritidsklubbkonseptet er likevel intakt, hvor det er fortsatt sterkt behov for inkludering av ungdom. Det fremstår som en suksessfaktor at ungdom får mulighet til å delta i prosesser og beslutninger, men ikke minst at ungdom blir ansvarliggjort innenfor ulike områder. Det å bli gitt ansvar, og fulgt opp på dette, står fortsatt som en bæresøyle i arbeidet. Dette knytter også ungdommene sterkere til arbeidet, ved at det transformeres om til deres “eget”. Dette vil kunne frigjøre en slags “av seg selv prosess” hvor det er ungdommene selv som er trekkplasteret til det nye fritidstilbudet.

Frihet eller engasjement

Forskjellen mellom en kulturskole og et kulturverksted ligger i stor grad i hvordan ulike aktiviteter blir utført, og de forventinger som knyttes til deltakelse. I kulturskolene er tilbudet organisert med faste tidspunkt hver uke, og det er forventet at deltakerne øver mellom timene. I kulturverkstedene har ungdommene mye større innflytelse i hvordan tilbudet kan drives og utvikles, og det er løsere rammer og forventninger til hver gang man deltar. Aktivitetene kan også være mer kollektivt orientert, og det sosiale fellesskapet spiller en viktigere rolle.

Denne studien viser at en del ungdommer ønsker at aktiviteter er tilrettelagt. Forventningen ligger over det nivå som dagens drift av fritidsklubbene legger opp til. Dette behovet er også i tråd med det som de ansatte mener, hvor det bør være en kombinasjon av organisert tilbud samt frihet til bare å være tilstede. Utviklingen av det nye fritidstilbudskonseptet bør derfor ha med ferdige aktiviteter som ungdommene kan få tilbud om å delta på. Disse aktivitetene kan annonseres som faste tidspunkter eller som generelle tilbud. Det kan også være prosjektbasert, hvor tilbudet blir gitt én gang.

En sentral faktor er uansett at det kommunale fritidstilbudet må være en sosial møteplass. Det å treffe gamle venner, og ha muligheten til å knytte nye vennskap, blir fremhevet som viktig blant ungdommene. Dette fordrer besøkstall over en gitt kritisk masse, og det fordrer omgivelser som bidrar til at sosiale relasjoner kan fungere. Det overordnede målet bør være at de sosiale relasjonene går av seg selv.

De klubbene som har en bevist tanke om å jobbe med å gjøre ungdom ansvarlige for deler av driften, er også de klubbene som står seg best mot endringer i omgivelsene. Det er her ikke nok å ta ungdom med på råd, men ungdom må også få gitt definert ansvar og må kunne følges opp på dette. Et eksempel er at de yngste ungdommene synes det er litt skummelt å møte på fritidsklubbene, når de vet at det er eldre ungdommer der. Denne faktoren er fremhevet av flere ungdommer, og er en reell problemstilling for fritidsklubbene. Der hvor eldre ungdom har blitt gitt et ansvar om å ta imot og gjøre besøket for de yngste i fritidsklubben positivt, der er også miljøfaktoren mye mer inkluderende og styrkende for arbeidet. Da den sosiale settingen fremstår som den viktigste faktoren er trygghet og det å bli sett sentrale elementer. De som besøker fritidstilbudet som usynlige gjester kommer ikke tilbake. Dersom eldre ungdom gjøres ansvarlig på dette området vil dette være en av suksessfaktorene i det fremtidige fritidstilbudet.

Attraktive tilbud

Ungdommene har flere ulike sett preferanser for hva de ønsker som tilbud innenfor det offentlige fritidstilbudet. Det er ikke gitt at en lokalisering kan tilby alt, men sett i relasjon til ungdommenes mobilitet kan det være rom for å se på ulike konsepter ved ulik lokalisering av kulturverkstedene.

Sang og musikk

Den faktoren som bør videreføres og kanskje utvikles innenfor et Kulturverksted er sang og musikk, slik som definert i "Gruppe 3".

- Spille instrument [G]
- Øvingslokale for Band [G]
- Lage egen musikk [G]
- Minikonsserter
- Synge i Kor [J]
- Sang [J]
- Lage musikal [J]

Interessen for dette er styrket innenfor ungdommens fortolkning og forventning til et "Kulturverksted" fremfor de klassiske fritidsklubbene. Dette er også et tilbud som er mye brukt i dag, og en videreføring av dette tilbudet ligger klart innenfor ungdommenes forventning. Det er en synergi mellom gutter og jenter i dette tilbudet, hvor gutter er mer teknisk/instrumentorienterte, mens jenter har mer fokus på sang og fremføring.

Motor og muskler

Det er identifisert en stor guttegruppe i studien, med et interesseområde som favner vidt, men som er dominert av motor og motorsykkel. Det som dekkes av "Gruppe 1" er omfattende, plasskrevende og kostbart. Disse aktivitetene er også nevnt av de ansatte, slik at det her er harmoni mellom ungdom og ansatte.

- Motorsykkel [G]
- Moped [G]
- Motorbåt [G]
- BMX-sykling [G]
- Parkour [G]
- Bil og motor [G]
- Skateboard [G]
- Modellfly [G]
- Øvingslokale for DJ [G]
- Frisbee-golf [G]
- Sykling [G]
- Metallsløyd [G]
- Kampsport [G]
- Trial [G]
- Streetbasket [G]

Gruppen er på mange måter “fysisk” da disse ungdommene gir uttrykk for et ønske om å bruke hender og kroppen innenfor deres fritidsaktiviteter. Denne målgruppen er mer ressurskrevende å jobbe opp mot, og det er mulig å bygge et helt konsept rundt alle disse interessene. Denne gruppen har overlappende interessepreferanser til “Gruppe 3” – Sang og musikk.

Foto og video

Det er mange som viser stor interesse for foto, video og bildebehandling. Disse interessene har stor bredde og når generelt ut til store ungdomsgrupper, med interesser slik som definert innenfor “Gruppe 2”.

- Bildebehandling [J]
- Videokurs
- Videoredigering
- Videofilming
- Fotokurs [J]
- Studiofotografering [J]
- Fotografering [J]

Det er selve bildebehandlingen som dominerer gruppen, og dette legger føringer for bruk av datamaskiner og programvare. Sett i relasjon til bruk av datamaskiner kan dette vinkles mer positivt og kreativt enn spill og gaming. Likevel er denne gruppen ressurskrevende dersom ungdom selv ikke har tilgang på foto- og videoutstyr. Generelt har mange av ungdommene tilgang på datamaskin hjemme, men behovet her er definert innenfor en form for opplæring og praktisk bruk av foto- og videoutstyr. Preferansene er definert i stor grad som innendørsaktiviteter.

Det finnes et alternativt fritidstilbud i Aalesund kameraklubb og BioFoto innenfor dette interesseområdet. Det som skiller disse to alternativene fra hverandre er at den demografiske sammensetningen er ulik, og at tilbudet er annerledes enn de føringer som er lagt opp mot det kommunale fritidstilbudet.

Diskotek og kafé

Interessen for diskotek og kafé er fortsatt en preferanse som ungdommene løfter frem. Dette kan gjerne defineres innfor de sosiale rammene, og vil kunne være mer påvirket av “kritisk masse” i oppmøte av ungdommer på fritidstilbudet. “Gruppe 8” har bare disse to aktivitetene.

- Diskotek
- Kafédrift

For en del ungdommer kan for eksempel kafédrift være deres første møte med praktisk matematikk, og være en viktig bidragsyter i praktisk trening for senere deltakelse i butikkdrift. Det å gi igjen riktig med vekslenger kan være en god trening for mange. Begge disse aktivitetene har det tidligere vært rom for i fritidsklubbene, og det er rom for å videreføre dette også inn mot et Kulturverksted. Det er mange overføringsfaktorer opp mot sang og musikk.

Matlaging

Det har også blitt forsøkt med matlaging og matkurs i noen av fritidsklubbene, med heldig utfall.

Dette er også en av faktorene som har klare preferanser blant ungdommene, og spesielt overfor jenter, slik som det er definert i "Gruppe 4".

- Baking [J]
- Matlaging [J]
- Matkurs m/kokker [J]

Det er mulig å se løsninger innenfor dette tema på ulike måter, både som en kontinuerlig prosess opp mot "Gruppe 8", som har diskotek og kafédrift som hovedinteresse. Det er mulig at matlaging og kafédrift har synergier seg i mellom. Samtidig er det definert et ønske om å gjennomføre matkurs, hvor det kommer kokker eller spesialister å holder kurs. Definisjonen av spesialist kan romme mye, herunder privatpersoner. Dette er en form for voksentrening som kan dyktiggjøre ungdom både til ernæringslære, matlaging, hygiene og servering. Det å lage mat sammen, og spise sammen, er også forsterkende på de viktige sosiale rammene. Dersom det legges opp til matservering rett etter skoletid vil dette også kunne fungere som en rekrutteringsfaktor.

Fysisk fostring

Det er to grupper som faller innenfor begrepet "fysisk fostring", og det er "Gruppe 5" og "Gruppe 7".

Her er det en stor overlapp mot idrettslag og sportsklubber, og det er et sentralt spørsmål om langrenn, alpint, sykling, dykking, klatring og svømming er tilbud som kan konkurrere aktivt mot andre veletablerte tiltak i Ålesund kommune. Svømming går igjen i begge grupper, og svømmedyktighet er i seg selv en samfunnsnyttig egenskap som ungdom bør kunne. På generelt grunnlag og under forutsetning at det er svømmehall i relasjon til de lokaler som brukes til det fremtidige fritidstilbudet (eks. på skolen) er dette et tilbud som likevel bør vurderes som en ad hoc løsning.

Visuelle uttrykksformer

Denne gruppen er dominert av jenter, og spesielt innenfor deler av interesseområdet som definert i "Gruppe 6".

- Dans [J]
- Klær/sminke [J]
- Kunstmaling [J]

Klær og sminke er dominert av jenter, selv om noen få gutter er krysset av for dette. Hele denne gruppen er i sin natur moteorientert. Det som er interessant å avdekke i datagrunnlaget er at det er en form for "magnetisme" mellom denne gruppen og guttegruppen innenfor Motor og muskler. Man skulle tro at klær og sminke kunne gi muligheter for de som var interessert i studiofotografering, men den koblingen er ikke påvist.

Det nye konseptet

Det fremtidige kulturverkstedkonseptet har muligheter til å utvikle seg innenfor en ramme, definert av ungdommene. Om de ulike kulturverkstedene skal utvikles etter samme lest, eller tilpasses lokalt er et åpent spørsmål. Det er rom for ulike løsninger, avhengig av flere utenforliggende faktorer som går ut over dette prosjektets ramme.

Betjeningens fagkompetanse står sentralt i å skape de nye tilbudene. Det er menneskene som gjennomfører strategiene, og mulighetene ligger i den kapasitet hver enkelt representerer. Det er også de ansatte som kan hente ut de ressurser som ligger i hver enkelt ungdom, og i den akkumulerte mulighet som hele målgruppen representerer. Det fremtidige kulturverkstedet blir primært så godt som de ungdommene som er der. Dette er det noen som må se, og ansvaret ligger på de enkelte medarbeiderne.

Når det gjelder sammensetningen av tilbud, så står dette mellom to sentrale elementer:

- Å tilby et sted å være
- Å tilby et sted å gjøre noe

Det er spesielt utviklingen av punkt 2 som representerer den største endringen fra fritidsklubbene, i og med at det er forventet et mer tilrettelagt tilbud. Ungdommene har en større forventning til at tilbudet er tilrettelagt, og at de kan komme til en ferdig løsning. Samtidig har dette rom for brukermedvirkning og ansvarliggjøring.

Flere av de ansatte viser til innkjøp av utstyr til klubbene over flere år for å muliggjøre ulike aktiviteter som brukere av klubbene har etterspurt. Det er gjort varierende erfaringer mellom

klubbene i forhold til hvordan innhold av utsyr til aktiviteter som tv-spill og musikk har slått ut. Det kommer fram at det at slikt utsyr er disponibelt i klubbene ikke i seg selv er nok til at ungdommene skal finne tilbudet attraktivt nok til at de prioriterer å bruke fritiden sin der regelmessig. Utstyr ikke er nok. Dette må settes inn i en sammenheng hvor tilbudet er organisert, og at utstyret kun er et hjelpemiddel i den aktiviteten som tilbys. Dersom man vil tilby bildebehandling så krever dette at det også blir gitt opplæring og oppfølging. Det samme med matkurs. Det er ikke nok å ha panne og visp, det må følges opp og organiseres.

Det er i denne sammenheng viktig å understreke at planlegging, organisering og utføring av arbeid kan, bør og må involvere ungdom. Det finnes mange dyktige ungdommer som kan mye om f.eks. foto og video, og som kan bidra positivt inn i det tilbudet som blir gitt. Dette er med å skape deltakelse og eierskap inn i det kommunale fritidstilbudet.

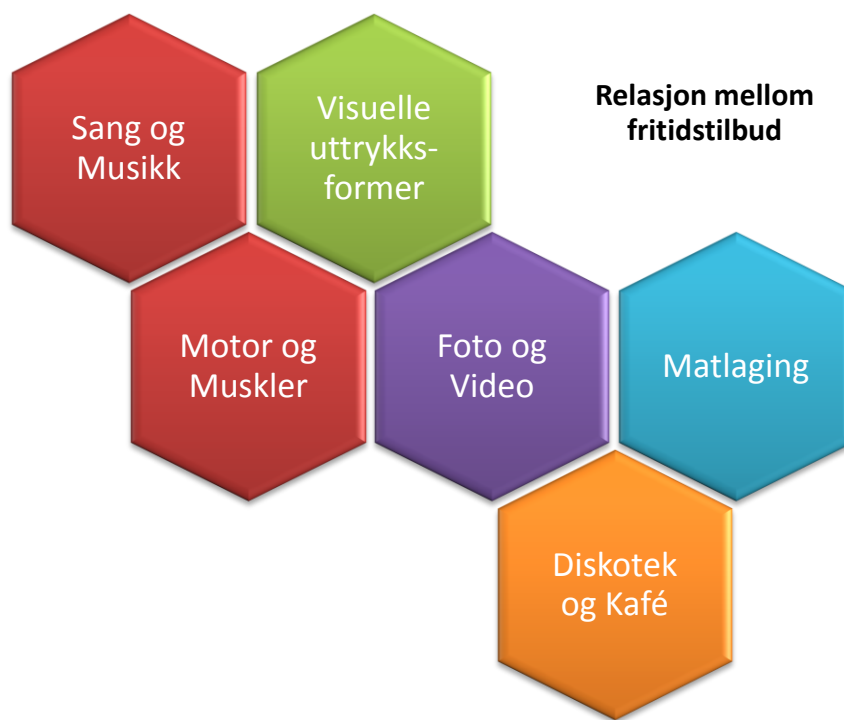
Hva bør så tilbys?

Det er seks ulike områder som fremstår som de mest attraktive tilbudene et fremtidig fritidstilbud bør inneha, men det er ikke gitt at alle disse passer inn i et uniformt fremtidskonsept. Alle kulturverksteder trenger ikke nødvendigvis å fylle alle behovene, det er rom for lokal tilpasning i samråd med ungdommene. Hvordan de ulike aktivitetstilbudene fylles vil også følge naturlig av de forutsetninger som hvert enkelt sted har ved lokalenes utforming, ungdommene som er der og den kompetansen som enten er i de ansatte eller de kursholderne som kommer innom.

Det er avdekket et relasjonsforhold mellom de seks prefererte områdene. Dette er gjengitt i figuren på neste side. De seks ulike områdene er lagt inn i sekstanter med ulike farger. Hver enkelt farge indikerer at tilbudet kan stå for seg selv, men at det har nærliggende relasjon til andre farger. Det vil kunne være naturlig å sette sammen et tilbud som inneholder figurer som grenser mot hverandre. Merk likevel at det er to figurer som har samme farge. Disse to står nærmere hverandre enn de øvrige. Dette indikerer at effekten av den ene vil øke vesentlig ved tilstedeværelse av den andre.

Grensegangen mellom de forskjellige sekskantene viser også hvor nær de står hverandre. Foto og Video har en sentral plassering, og er relativt dominant som ønsket tilbud. Alt kan bygges i relasjon til Foto og Video. Diskotek og Kafé er lengst unna Sang og Musikk, og viser noe av dynamikken som ligger mellom de ulike tilbudene.

Denne illustrasjonen gir ulike innholdsløsninger, og kan fortolkes på ulike måter. Enten kan den brukes til å tilpasse tilbudet til en homogen målgruppe, eller den kan benyttes til å nå ut til en heterogen målgruppe. Den gir med andre ord en forståelse av hvilke mekanismer man oppnår ved å sette sammen tilbud på ulike måter.

Merk at det er forskjell på matservering og matlaging/kurs. Det har vist seg at det spise sammen er i større grad en sosial faktor enn det å lage mat sammen. Det er mulig at dette er en nyansert grenseang, men slik foreligger resultatene.

Lokalisering

Studien gir også rom for å diskutere lokalisering av det kommunale fritidstilbudet. Ungdommene har indikert at de har en større mobilitet enn skolekretsen de tilhører, og det er særskilt Moa-området som dekker det meste av kommunen. Fritidstilbudet på Ellingsøy bør videreføres, da ungdommene i dette området ikke har like stor mobilitet som resten av kommunen.

Lokalisering kan også sees i forhold til rekrutteringsmekanismer. Dersom fritidstilbudet er lokalisert på eller rett ved skolen kan servering av mat rett etter skoleslutt være med på å rekruttere ungdom inn i arbeidet. Dersom deltakelse i fritidstilbudet fordrer hjemreise før deltakelse, vil det måtte legges andre rekrutteringsmekanismer til grunn for lokaliseringen.

Det er sentralt at lett tilgang til offentlig kommunikasjon har mye å bety for ungdommene. Selv om mange ungdommer blir kjørt av sine foreldre, er mye av mobiliteten fundamentert på offentlig kommunikasjon. Til eksempel er plasseringen av Spjelkavik fritidsklubb i for lang gangavstand til bussterminalen på Moa.

Det er også viktig at de lokalene som nyttes har en standard som gjør det hyggelig og trivelig å oppholde seg i. En del fritidsklubber har benyttet bomberom og kjellere, men det er et element i at de lokalene som benyttes tilfredsstillende normal kontorstandard. Lys, farger, ventilasjon, universell utforming er sentrale deler av et innemiljø. Dette er positive faktorer som bidrar til at hele konseptet blir fremstilt på en attraktiv måte.

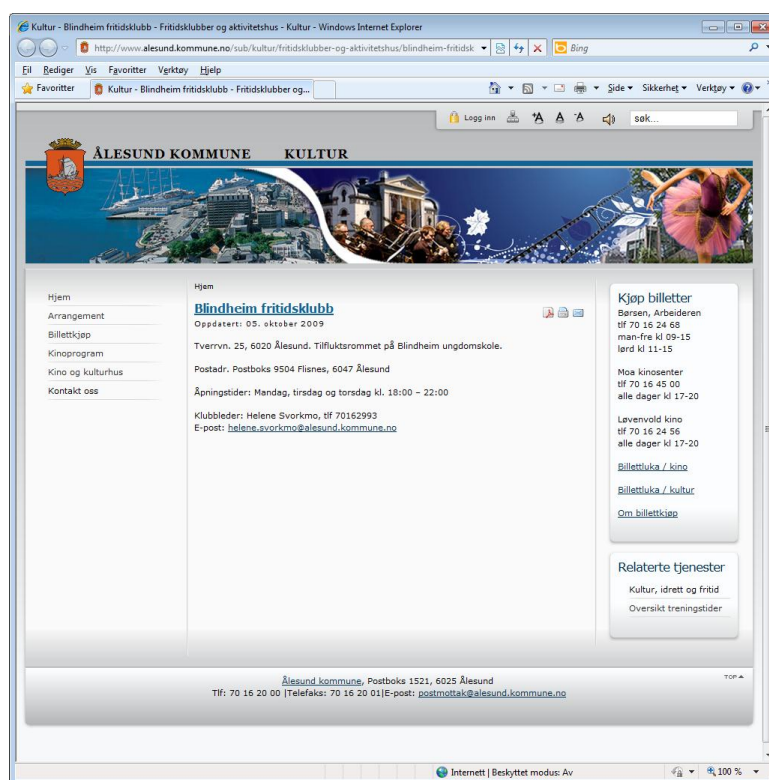
Markedsføring

Ungdommene er de beste ambassadørene for at andre ungdommer blir med. Det er lettere å komme til et nytt sted dersom man blir invitert med av andre. En vanlig mekanisme er at man kommer fordi det er noe spennende som tilbys, men man kommer igjen fordi det var hyggelig å være der.

Mange ungdommer er dyktige i bruk av sosiale medier. Dette er således et område der man kan gjøre ungdom ansvarlige for digital kommunikasjon. Ålesund kommune har tidligere lagt ned nettsider som fritidsklubbene har etablert, og dette er ikke i tråd med den kommunikasjonsform man har interne rutiner for i kommunen. Et forslag er at det etableres en form for kontrakt eller rammeverk av tillit, hvor én eller flere [gruppe] av ungdommer får mulighet til å drive en side på Facebook eller lignende. Suksessen av dette vil da måles i antall "likes", og gir føringer for hvordan denne form for markedskommunikasjon kan videreutvikles.

Dersom ungdom ikke vet hva som skjer, så er det heller ingen som snakker om det eller velger å ta turen. Sosiale medier kan erstatte den kontaktinformasjonen som tidligere var tilgjengelig gjennom kontingent.

Den informasjonen som i dag er tilgjengelig på nettsidene til Ålesund kommune er relativt begrenset. Det til eksempel ikke kart som viser vei til lokalene, eller GPS koordinater som kan benyttes av ungdom med

smarttelefoner. Det gir heller ingen informasjon om hvilke tilbud som er tilgjengelige. Her er det rom for å bruke ungdom kreativt.

Det fremstår som om rekrutteringsinnsatsen i dag primært er konsentrert rundt skolestart. Dette gjør at ungdom som av ulike årsaker ikke får med seg denne informasjonene ikke kjenner tilbudet godt nok. Da den primære rekrutteringen til et slikt tilbud er relasjonsorientert, og da spiller sosiale medier en rolle ungdommene i mellom.

Oppsummering

Erfaringer fra andre deler av landet er at mange fritidsklubber er et tilbud for ungdom som ikke er med i andre fritidstilbud (St. meld. nr. 39, 2001-2002). Dette er ikke tilfellet i Ålesund kommune, hvor de kommunale fritidsklubbene for mange er ett av flere alternativer. Det er likevel avdekket at det kommunale fritidstilbudet kan tilby aktiviteter som ikke er dekket inn av andre aktører, og således kan være et aktuelt tilbud til ungdom i kommunen. Det kommunale fritidstilbudet har i sin natur stort rom for hvilket innhold den skal fylles med.

Det er klare føringer for at det kommunale fritidstilbudet bør videreføre mye av den tradisjonelle ideologien bak fritidsklubbene, men samtidig utvide en del av innholdet til mer faste og forutsigbare aktiviteter. Ungdommenes ønsker har utviklet seg i retning av mer tilrettelagte tilbud. Samtidig er det viktig å holde balansen mellom et sted å være, og et sted å gjøre. Den sosiale konteksten er særdeles viktig å opprettholde, og det må kunne være rom for å gjøre ulike aktiviteter uavhengig av hvor som markedsføres mot målgruppen. Et matkurs må ikke ta bort muligheten for at annen ungdom med andre interesser ikke blir ekskludert den aktuelle kvelden.

Denne studien har forkastet påstanden om at fritidsklubbene er et "tapersted". Besøksnedgangen skyldes primært at noen fritidsklubber har vært stengt over lang tid, og at ved gjenåpning hadde brukergruppen tatt del i andre aktiviteter hvor substituttene var blitt primæraktiviteten. Det har også vært problemer med å rekruttere fra 8. klasse i ungdomsskolen, noe som skyldes at denne gruppen synes det har vært litt skummelt å møte eldre ungdom. De klubbene som har forstått dette har også demmet opp for besøksnedgang. Samtidig viser funnene i denne studien at ungdommene spør etter tilbud som fritidsklubbene så langt ikke har innfridd godt nok.

Denne rapporten viser at det kommunale fritidstilbudet kan etablere seg med nye tilbud i et eksisterende marked, og på den måte ta seg til rette i et åpent mulighetsmarked. Satsing på motor og frisport kan gi rom for deltakelse ut over den målgruppen de har i dag. Foto og Video står sterkt, og legger krav og føringer for kapitalinvesteringer. Her har det kommunale fritidstilbudet en utfordring med å finansiere opp tilbudet, ut over kommunale overføringer.

Det er også viktig med ansvarliggjøring av ungdom. For mange er dette en viktig trening for et voksent liv, og noen får mulighet til praktisk matematikk i kaféen. De som får ansvar vil vokse i ansvar, og dette gir ringvirkninger på det tilbudet som blir gitt. Gode rammer gir grobunn for godt sosialt miljø. Det er selvforsterkende.

Ungdommene gir inntrykk av å ha stor mobilitet, mens det på samme tid rapporteres inn at deltakelse i de respektive fritidsklubbene er knyttet opp mot skolens naturlige nærområde. Fremtidig

nyetablering bør uansett ligge nær offentlig kommunikasjon, og innenfor kort gangavstand fra bussholdeplass/terminal.

Gode fritidstilbud i Ålesund kommune kan sees i et langt perspektiv. I henhold til (Fauske et al., 2009) så kan det være slik at dersom Ålesund er et godt sted å vokse opp, så gir dette grunnlaget for tilbakeflytting når ungdommene er voksne og ferdig utdannet.

Referanser

- Fauske, H., Vestby, G. M., & Carlsson, Y. (2009). Ungdoms fritidsmiljø; Ungdom, demokratisk deltakelse og innflytelse (pp. 1-126): Barne- og Likestillingsdepartementet.
- Friedmann, J. (1992). *Empowerment: The Politics of Alternative Development*: Blackwell Publishers Ltd.
- Landsforeningen for fritidsklubber og ungdomshus. (2009). Kommunal veileder - i arbeidet med fritidsklubber og ungdomshus (pp. 1-30): Ungdom og Fritid.
- Røsås, S. (2011). Fritidsklubbene i fokus: veien videre (pp. 13): Ålesund kommune, Kultur.
- St. meld. nr. 39. (2001-2002). *Oppvekst- og levekår for barn og ungdom i Norge*.